

**UCHWAŁA NR XLV/388/22
RADY GMINY SICIENKO**

z dnia 29 grudnia 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2025.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, poz. 1005, poz. 1079 i poz. 1561), art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119, poz. 2469 i z 2022 r., poz. 24, poz. 218, poz. 1700 i poz. 2185) oraz art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050, z 2021 r., poz. 2469 i z 2022 r., poz. 763, poz. 764, poz. 1700 i poz. 1812), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Sicienko

**Arkadiusz
Kazimierz Szczepaniak**

Załącznik do uchwały Nr XLV/388/22

Rady Gminy Sicienکو

z dnia 29 grudnia 2022 r.

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII
NA TERENIE GMINY SICIENKO
NA LATA 2023 -2025**

Urząd Gminy w Sicienکو

Sicienکو, grudzień 2022 r.

WPROWADZENIE

Podstawę prawną rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w Polsce stanowi ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119, poz. 2469 i z 2022r., poz. 24, poz. 218, poz. 1700 i poz. 2185) oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050, z 2021 r., poz. 2469 i z 2022 r., poz. 763, poz. 764, poz. 1700 i poz. 1812).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2025, zwany dalej Programem, określa sposób realizacji zadań własnych gminy wynikających z obu tych ustaw, w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, uzależnień behawioralnych i innych problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz przeciwdziałaniem narkomanii należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i/lub narkotyków oraz osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i/lub narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i/lub narkomanii;
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Głównym celem programu jest profilaktyka uzależnień mieszkańców Gminy Sicienko poprzez podniesienie poziomu wiedzy na temat szkodliwości alkoholu (w tym o rakotwórczym działaniu alkoholu), środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych oraz miejsc oferujących pomoc osobom uzależnionym i członkom ich rodzin, promowanie zdrowego trybu życia oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych i terapeutycznych mających ograniczyć skutki wynikające ze spożywania alkoholu, zażywania środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

ALKOHOLIZM

Konsekwencje spożywania nadmiernej ilości alkoholu ponoszą wszyscy; społeczeństwo, rodzina i osoba uzależniona. Pijani kierowcy stwarzają niebezpieczeństwo utraty zdrowia, a nawet życia dla samych siebie, pasażerów i innych uczestników ruchu drogowego. Kobiety w ciąży pijąc nawet niewielkie ilości alkoholu mogą przyczynić się do utraty zdrowia swojego dziecka, które w przyszłości będzie obciążone różnymi defektami w rozwoju i zachowaniu.

W rodzinie, w której jeden lub więcej jej członków nadużywa alkoholu, zachwiane są granice psychologiczne poszczególnych osób. Prowadzą one do zakłócenia planowania, komunikacji i reakcji emocjonalnych. Życie w takiej rodzinie przepełnione jest stresem, który może trwać latami, nawet po zerwaniu kontaktów z chorym. Doświadczenie to pozostawia ślady i uszkodzenia na psychice wszystkich członków rodziny. Przyczynia się do gorszego funkcjonowania jednostki w społeczeństwie i rodzinie, może również przenosić złe wzorce na następne pokolenia.

Przemoc w rodzinie bardzo często związana jest z nadużywaniem alkoholu. Osoby nietrzeźwe tracą samokontrolę i mogą zachowywać się w nieprzewidywalny, często agresywny sposób. Pomimo tego, że człowiek w stanie znacznego upojenia alkoholowego nie jest w stanie logicznie myśleć i przewidywać konsekwencji swoich czynów, nie może to być traktowane w kategoriach okoliczności łagodzącej, ponieważ to sam sprawca jest odpowiedzialny za swoje zachowanie. W rodzinach, gdzie występuje problem alkoholowy, akty przemocy występują dwukrotnie częściej, niż w rodzinach, w których ten problem nie występuje. Ofiarami przemocy stają się zarówno partnerzy, jak i dzieci.

Niezwykle istotny w kontekście alkoholizmu jest również problem inicjacji alkoholowej oraz uzależnień wśród dzieci i młodzieży. Do sięgania po alkohol usposabiają wzorce domowe i rodzinne oraz wpływ grupy rówieśniczej. Niepokojący jest fakt, że młodzież traktuje alkohol jako niegroźną używkę, po którą sięgają podczas spotkań towarzyskich aby „lepiej się bawić”. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na dostęp dzieci i młodzieży do napojów alkoholowych, za który odpowiedzialni są przede wszystkim sprzedawcy.

Jak podaje Dziennik Gazeta Prawna „Młodzi Polacy piją coraz więcej. A potwierdzeniem jest najnowszy raport „Młodzież 2021” przygotowany przez CBOS. Wynika z niego, że alkohol to najbardziej rozpowszechniona substancja psychoaktywna wśród uczniów, po którą sięgano częściej niż po papierosy czy narkotyki. Ponadto do upicia się co najmniej raz w ciągu ostatniego miesiąca przyznaje się 43 proc. uczniów. Odsetek badanych, którym zdarzyło się to co najmniej trzykrotnie, wynosi 13 proc. Co niepokojące, rośnie też spożycie alkoholu w Polsce ogółem. Jak wynika z danych GUS, w 2021 r. wyniosło już 9,70 l 100-proc. alkoholu na mieszkańca. W 2020 r. było to 9,62 l. I choć np. samorządy z roku na rok wydają więcej na realizację zadań w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, trudno nad nim zapanować. W 2021 r. było to 688 mln zł, a rok wcześniej 562 mln zł. Nieletni są również pacjentami izb wytrzeźwień. W 2021 r.

trafiło do nich 155 nieletnich chłopców i dziewcząt. W 2020 r. – 124 osoby, które nie ukończyły 18 lat”¹.

Równie istotnym społecznie zjawiskiem potwierdzonym badaniami naukowymi jest rakotwórcze działanie alkoholu. „Ogólnie dostępna substancja psychoaktywna, jaką jest alkohol, przyczynia się do wzrostu ryzyka zachorowania na nowotwory – Międzynarodowa Agencja ds. Badań nad Nowotworami plasuje alkohol etylowy wśród czynników najwyższego ryzyka działania kancerogennego. Alkohol zwiększa ryzyko zachorowania na przynajmniej siedem rodzajów nowotworu, w tym: raka jamy ustnej, raka wątroby, raka krtani, raka przełyku, raka piersi, raka gardła, raka jelita grubego oraz raka okrężnicy. Jak odnotowano, spożywanie tylko jednej porcji standardowej alkoholu dziennie, czyli do 10 g 100% alkoholu etylowego, może przyczyniać się do rozwoju nowotworu. Warto pamiętać, że nie rodzaj alkoholu, a jego ilość, wpływa na ryzyko zachorowania na raka”².

Gminny Program tworzony jest w celu zapobiegania wymienionym wyżej negatywnym skutkom nadużywania alkoholu zarówno przez osoby dorosłe, jak i dzieci i młodzież. Nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Często to rodziny osób pijących/używających szkodliwie substancji psychoaktywnych i uzależnionych zgłaszają się do różnych instytucji udzielających pomocy z oczekiwaniem zmotywowania bliskich im osób do podjęcia leczenia z powodu uzależnienia. Ważnym zadaniem osób pomagających jest kompleksowa diagnoza sytuacji rodzinnej, zaoferowanie pomocy zarówno rodzinie jako całości, jak i poszczególnym jej członkom.

NARKOMANIA

Narkomania od lat stanowi problem o zasięgu globalnym. Powstaje na podłożu przeobrażeń zachodzących we współczesnym świecie i jest istotnym problemem społecznym, prawnym, medycznym, kulturowym oraz politycznym. Stanowi wyzwanie dla większości społeczeństw. Niesie za sobą poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób zakaźnych, tj. HIV, gruźlica, zakażenia wirusem żółtaczką typu B i C, infekcje przenoszone drogą płciową. Powszechnie znana jest skala trudności w leczeniu, rehabilitacji i readaptacji osób uzależnionych. Narkomania ponadto jest ściśle związana z wieloma innymi problemami społecznymi takimi jak: bezrobocie, ubóstwo, prostytutka, przestępczość czy bezdomność oraz innymi uzależnieniami behawioralnymi takimi jak hazard czy alkoholizm i zachowaniami dysfunkcyjnymi m.in. przemocą.

Szczególnie narażona na skutki wywołane działaniem środków odurzających jest młodzież, głównie z powodu lekceważenia problemu i panującą modę na zażywanie substancji psychoaktywnych. Dealerzy narkotykowi działają wszędzie tam, gdzie gromadzi się młodzież (np. dyskoteki, kluby, szkoły). Młodzi ludzie mają dosyć beztroski stosunek do problemu

¹ Koncern od whisky odczy picia? Pomysł MEiN z zastrzeżeniami, Dziennik Gazeta Prawna, wydanie z dnia 20 grudnia 2022 r.

² Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2023 roku, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa, 2022.

używania narkotyków i zjawiska narkomanii. Nadal jest moda na zażywanie substancji uzależniających, traktowanych jako element zabawy, relaksu, rozrywki, pomocy w nauce, wspomagania przeżyć i doznań. Rozpoznanie zjawiska narkomanii jest coraz trudniejsze z uwagi na „nowocześniejsze” formy przeprowadzania transakcji handlowych, a także pojawiające się nowe środki psychoaktywne, do których należą dopalacze.

W ustawie zapisano zadania związane z przeciwdziałaniem narkomanii, które należą do zadań własnych gminy i mają być realizowane z uwzględnieniem potrzeb lokalnych. W tym obszarze ustawa łączy się z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W Gminnym Programie uwzględnia się również działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a także diagnozę w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących, przeprowadzaną zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie wymienionego już art. 22 ust. 3 ustawy. W ramach Programu w szkołach są realizowane w szczególności działania o potwierdzonej skuteczności lub oparte na naukowych podstawach, prowadzone w zakresie ww. działalności.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Nowym elementem programu, który pojawił się w nim po raz pierwszy w 2022 roku są uzależnienia behawioralne, czyli grupa objawów związanych z wielokrotnym, długotrwałym i utrwalonym powtarzaniem konkretnej czynności, jak np. zakupoholizm, kompulsywne objadanie się, uzależnienie od internetu, seksoholizm czy patologiczny hazard. W związku z wprowadzeniem do Programu zadań mających przeciwdziałać tego rodzaju uzależnieniom, konieczne jest kontynuowanie pełnienia wynikających z nich obowiązków.

Uzależnienie behawioralne wiąże się z silną potrzebą, psychicznym przymusem albo zażywania jakiejś substancji albo wykonywania określonej czynności – uzależnienia behawioralne. Bez względu na to, czy będzie to uzależnienie od alkoholu, leków, narkotyków czy też hazardu, zakupów albo seksu, prowadzi do koncentrowania się życia wokół tego, co jest przyczyną uzależnienia. A sama osoba uzależniona będąc ofiarą nałogu cierpi w zasadzie w każdej sferze życia: emocjonalnej, psychicznej, intelektualnej i fizycznej.

Substancje psychoaktywne – alkohol, nikotyna, leki i narkotyki, takie jak kokaina lub opioidy (kodeina, morfina i heroina), działają w taki sposób, że stymulują umiejscowione w mózgu receptory. Z kolei w przypadku uzależnień behawioralnych dochodzi do uzależnienia od pewnego stanu psychicznego, wyrzutu endorfin. Osoba uzależniona stara się, by taki stan trwał jak najdłużej – jej organizm zostaje pobudzony, następuje kumulacja przyjemności, a później rozładowanie emocji. Dlatego też hazardziści grają dopóki mają pieniądze, a sami nie są w stanie przerwać procesu ciągłego stymulowania emocji.

I to jest istota różnicy między wspomnianymi uzależnieniami. Substancje psychoaktywne działają na receptory, a określone zachowanie przy uzależnieniach behawioralnych wpływa na stan emocjonalny, wyrzut endorfin i adrenaliny.

Objawy odstawienne w uzależnieniach behawioralnych ograniczają się do sfery psychicznej, pojawiają się lęk, niepokój i depresja. W przypadku uzależnienia od substancji

psychoaktywnych występują zespoły abstynencyjne, które, w zależności od rodzaju substancji, mają różnoraki przebieg chorobowy. Występują objawy fizyczne, takie jak dreszcze, zimne poty czy biegunka.

W obu przypadkach negatywne skutki objawiają się także w sferze społecznej. Dochodzi do izolowania się od ludzi, pojawiają się złe relacje rodzinne, związane z zanikaniem więzi czy wręcz rozpadem rodziny, nie bez znaczenia są też ogromne problemy w pracy, nierzadko kończące się jej utratą.

Oba rodzaje uzależnień mają wiele wspólnych cech:

- poczucie przymusu wykonywania określonych zachowań;
- tolerancja na substancje czy określone zachowanie – występuje konieczność ich nasilania w celu uzyskania podobnych efektów;
- zaniedbywanie innych źródeł przyjemności;
- kontynuowanie zachowań mimo pojawiania się wyraźnych szkód, które się z nimi wiążą.

Różnice:

- O ile osoba uzależniona może całkowicie odstawić substancje psychoaktywne, o tyle całkowitej abstynencji w przypadku niektórych uzależnień behawioralnych zachować się nie da. Trudno wyobrazić sobie bowiem osobę uzależnioną od komputera, która rezygnuje z tego narzędzia i tym samym znacznie ogranicza sobie szanse rozwoju osobistego. Podobnie osoba uzależniona od zakupów nie jest w stanie zrezygnować z robienia jakichkolwiek zakupów;
- Przy uzależnieniach chemicznych pierwszym krokiem jest detoksykacja, polegająca na oczyszczeniu organizmu z toksyn. Tego etapu w uzależnieniach behawioralnych oczywiście nie ma.
- Kolejną różnicą jest stopień negatywnego wpływu uzależnienia na organizm. Podczas gdy uzależnienia chemiczne mogą prowadzić do bardzo poważnych uszczerbków na zdrowiu, uzależnienia behawioralne pod tym względem wydają się być znacznie łagodniejsze. Chociaż np. kompulsywne objadanie się jest z pewnością bardzo groźne dla zdrowia, a uzależnienie od seksu znacznie zwiększa ryzyko zarażenia się chorobami przenoszonymi drogą płciową.
- Leczenie farmakologiczne pacjentów uzależnionych od środków chemicznych polega na podawaniu im środków używanych w terapii odwykowej.
- W przypadku uzależnień behawioralnych praktycznie nie istnieje ryzyko przedawkowania, choć zdarzały się przypadki śmierci przed ekranem komputera związane z zaniebdaniem realizacji podstawowych potrzeb fizjologicznych, takich jak sen, jedzenie i picie.

Przykłady uzależnień behawioralnych:

- zespół uzależnienia od internetu (komputer i internet, granie w gry, cyberseks),
- uzależnienie od smartfona,
- zaburzenie uprawiania hazardu,
- pracoholizm,
- uzależnienie od ćwiczeń fizycznych,
- uzależnienie od seksu,
- kompulsywne kupowanie,
- ortoreksja,
- tanoreksja,
- patologiczne kolekcjonerstwo,
- fitnessholizm,

- bigoreksja.

Dostępne programy profilaktyczne:

- 1) Terapia poznawczo-behawioralna
- 2) Dialog motywujący
- 3) Inne podejścia terapeutyczne (terapię systemowe, transtoretyczny model zmiany, terapia redukcji szkód, interwencje kryzysowe, inne metody psychokorekcyjne, farmakoterapia).

Jak wskazuje Magdalena Rowicka w opracowaniu „Uzależnienia Behawioralne. Profilaktyka i Terapia”, wydanym przez Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, „w związku z szybkim rozwojem technologii i rosnącym niepokojem społecznym (dotyczącym skali problemu uzależniania się od czynności) należy podjąć kroki zakrojone na szeroką skalę w celu obniżenia problemowego użytkowania komputera i Internetu, jak również rozpowszechnienia pozostałych form uzależnień behawioralnych. Omawiane formy uzależnienia rozwijają się powoli w warunkach akceptacji społecznej (w przeciwieństwie do konwencjonalnych zachowań problemowych), stąd tym większy nacisk powinien być położony na strategię profilaktyki uniwersalnej, polegającej nie tylko na rozpowszechnianiu informacji, ale także na rozwijaniu umiejętności, które zgodnie z obecnie przyjętym modelem biopsychospołecznym, stanowią istotne korelaty angażowania się w zachowania ryzykowne.”

O PROGRAMIE

Program charakteryzuje się wielopłaszczyznowym podejściem do kwestii przeciwdziałania i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a kierunki działań w nim określone stanowią rozwinięcie i kontynuację działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów na terenie Gminy Sicienko podejmowanych w latach poprzednich. Program zapewnia ciągłość podjętych już działań i inicjatyw na rzecz profilaktyki, daje gwarancję spójnych i skoordynowanych działań na szczeblu gminy, które są elementem polityki realizowanej na poziomie ogólnokrajowym. Jest zbudowany w oparciu o zadania wynikające z zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz dotychczasowe doświadczenia w realizacji programów w latach poprzednich, diagnozę problemów społecznych, dane pedagogów szkolnych obejmujące obszary problemowe w szkołach, wnioski z realizacji programów profilaktycznych przekazane przez realizatorów zadania. Program skierowany jest do mieszkańców Gminy Sicienko niezależnie od wieku, płci, czy statusu społecznego.

Program uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia (NPZ). Podstawowym celem strategicznym NPZ na lata 2021-2025 jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Cele operacyjne wskazane w NPZ obejmują między innymi profilaktykę uzależnień. Cel ten składa się z czterech części, które łączą strategię przeciwdziałania poszczególnym uzależnieniom i obejmują:

- zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom,
- uzależnienie od tytoniu (nikotyny),
- uzależnienie od alkoholu,

- uzależnienie od narkotyków.

Jednym z wielu działań służących ochronie zdrowia, zmierzającym do zapobiegania problemom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych jeszcze zanim wystąpią, jest profilaktyka. Aby przyniosła ona pożądane rezultaty, powinna być prowadzona w oparciu o programy i działania o potwierdzonej naukowo skuteczności.

Program to podstawowy dokument polityki społecznej i zdrowia publicznego, który służy realizacji kierunków i celów działań na rzecz poprawy zdrowia, w szczególności w obszarze problemów uzależnień, skierowanych do mieszkańców Gminy Sicienko. Priorytetem Programu jest, aby wszyscy mieszkańcy Gminy Sicienko, niezależnie od wieku, płci czy statusu społecznego - uzyskali większą świadomość tego, jak ich ryzykowne zachowania związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków oraz innych uzależnień wpływają na zdrowie i życie.

Uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnienia behawioralne należą do poważnych problemów społecznych, powodujących szereg szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych. Należą do nich m. in. pogorszenie stanu zdrowia fizycznego i psychicznego, rozluźnienie lub rozpad więzi rodzinnych i międzyludzkich, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, a także wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo i samorząd. Na szkody związane z problemem uzależnień narażony jest każdy.

Waga problemu wymaga podejmowania działań zmierzających do zredukowania szkód nadużywania alkoholu, stosowania środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych, ale także podejmowania działań profilaktycznych i promowania wzorców kulturowych opartych na życiu wolnym od nałogów.

Program jest realizowany przez Urząd Gminy w Sicienku.

Źródłem finansowania programu są opłaty za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz wpływy części opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym.

Program został opracowany w oparciu o ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii oraz:

- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025),
- Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2023 roku Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom,
- sprawozdania z realizacji programów, warsztatów i zajęć dla uczniów i rodziców oraz nauczycieli za 2022 r.,
- diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych sporządzoną dla Gminy Sicienko w roku 2022,
- sprawozdania z pracy specjalistów zatrudnionych w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym (psychiatra, psycholog, radca prawny, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy domowej, psychoterapeuta, specjalista dyżurujący przy Telefonie Zaufania),
- informacje ze szkół obejmujące obszary problemowe dzieci i młodzieży,
- wnioski z pracy psychologów i pedagogów szkolnych,

- wnioski ze współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Sicienku, Zespołem Kuratorskiej Służby ds. Dorosłych Sądu Rejonowego w Nakle, Zespołem Interdyscyplinarnym, Terapeutami, Socjoterapeutami, Dyrektorami Szkół.

Program uwzględnia działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną m. in. w szkołach i podczas wydarzeń kulturalnych na terenie Gminy Sicienka, a także diagnozę w zakresie występujących czynników ryzyka i czynników chroniących. W ramach Gminnego Programu realizowane są w szczególności działania o potwierdzonej skuteczności lub oparte na naukowych podstawach.

Cel główny programu będzie realizowany w obszarach takich jak:

- **Profilaktyka uniwersalna** – adresowanej do ogółu mieszkańców Gminy Sicienka (niezależnie od wieku, płci i statusu społecznego), ma na celu promocję zdrowego stylu życia oraz opóźnianie wieku inicjacji (np. alkoholowej, seksualnej). Stanowi rodzaj „szczepionki” dla osób zdrowych, zwiększając ich odporność na oddziaływanie niekorzystnych czynników ryzyka. Terenem realizacji wczesnych działań profilaktycznych jest w pierwszej kolejności szkoła. Są to działania nastawione na przekazywanie informacji o konsekwencjach podejmowanych zachowań ryzykownych oraz na kształtowaniu ważnych umiejętności psychospołecznych, tj. radzenia sobie ze stresem, opierania się presji grupy rówieśniczej, rozwiązywania konfliktów itp.
- **Profilaktyka selektywna** – adresowana jest do grup podwyższonego ryzyka, a więc do osób, które przeszły już inicjację i u których występują poważne problemy (osobiste, rodzinne, szkolne); jej celem jest umożliwienie wycofania się z ryzykownych zachowań. Ludziom z tej grupy już nie wystarczą działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w klasach. Niezbędne jest podjęcie głębszej interwencji poprzedzonej specjalistyczną diagnozą pozwalającą określić stopień zagrożenia oraz charakter i głębokość problemów psychologicznych, rodzinnych oraz szkolnych. Formy pomocy ustala się na podstawie wyników diagnozy (zajęcia wyrównawcze, terapia indywidualna i rodzinna, socjoterapia). Pomoc ta może być organizowana przez pedagoga, poradnię psychologiczno-pedagogiczną, świetlicę socjoterapeutyczną.
- **Profilaktyka wskazująca** - adresowana jest do ludzi z grup wysokiego ryzyka (uzależnionych), którzy ponoszą już poważne konsekwencje swoich zachowań. Jej celem jest ograniczenie głębokości i czasu trwania zaburzeń, a także zmniejszenie szkód związanych z ryzykownym trybem życia. Podejmowane działania (odtrucie, leczenie odwykowe, psychoterapia, resocjalizacja) organizowane są już nie przez szkoły czy poradnie oświatowe, lecz przez specjalistyczne instytucje.

SŁOWNIK POJĘĆ

Ryzykowne spożywanie alkoholu - to spożywanie nadmiernych ilości alkoholu (jednorazowo i w określonym przedziale czasu) nie pociągające za sobą aktualnie negatywnych konsekwencji, przy czym można oczekiwać, że konsekwencje te pojawią się o ile obecny model nie zostanie zmieniony. Robocza definicja Światowej Organizacji Zdrowia określa ryzykowne

picie w następujący sposób: *”picie ryzykowne to regularne średnie spożywanie alkoholu w ilości 20-40 gram czystego alkoholu dziennie przez kobietę i 40-60 gram dziennie przez mężczyznę, przy jednoczesnym łącznym spożyciu czystego alkoholu w tygodniu przez kobiety zawierającym się w przedziale 140-209 g, a w przypadku mężczyzn 280-349 gram”*.

Szkodliwe picie alkoholu - opisywane jest jako wzorzec picia, który już powoduje szkody zdrowotne, fizyczne bądź psychiczne; ale również psychologiczne i społeczne, przy czym nie występuje uzależnienie od alkoholu. Aby rozpoznać szkodliwe używanie alkoholu, opisany wzorzec picia powinien utrzymywać się przez co najmniej miesiąc lub występować w sposób powtarzający się w ciągu 12 miesięcy. Robocza definicja Światowej Organizacji Zdrowia określa picie szkodliwe w sposób następujący: *„picie szkodliwe to regularne średnie spożywanie alkoholu w ilości ponad 40g czystego alkoholu dziennie przez kobietę i ponad 60g dziennie przez mężczyznę, przy jednoczesnym łącznym spożyciu 210g lub więcej w tygodniu przez kobiety i 350g i więcej w tygodniu przez mężczyzn”*. Jako picie szkodliwe określane jest też spożywanie każdej ilości alkoholu przez kobiety w ciąży, matki karmiące, chorych przewlekle, osoby przyjmujące leki, osoby starsze.

Poalkoholowe spektrum zaburzeń rozwojowych (ang. Fetal Alcohol Spectrum Disorders) - ogólny termin opisujący całościowo spektrum skutków rozwojowych występujących u dzieci matek pijących alkohol w okresie ciąży. Skutki te mogą obejmować zaburzenia rozwoju fizycznego, umysłowego, zachowania, uczenia się, mogą trwać przez całe życie. W diagnostyce klinicznej obowiązuje termin FAS – płodowy zespół alkoholowy, który charakteryzuje się dysmorfiami twarzy, opóźnieniami wzrostu, oraz nieprawidłowościami ośrodkowego układu nerwowego. U dzieci, u których nie występują wszystkie cechy FAS, diagnozowany jest częściowy FAS. Rodzaj i siła zaburzenia dziecka zależy przede wszystkim od ilości alkoholu, spożywanego przez kobietę w ciąży oraz częstotliwości picia. Należy pamiętać, że nie ma bezpiecznej dawki alkoholu, jaką może spożywać kobieta w ciąży, w związku z tym, aby dziecko było zdrowe, należy całkowicie powstrzymać się do spożywania alkoholu w okresie prenatalnym oraz karmienia piersią.

Wczesne rozpoznanie i krótka interwencja - krótkie interwencje podejmowane przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, polegające na przeprowadzeniu testów przesiewowych u tych osób, następnie skierowanie ich do placówki odwykowej lub podjęcie rozmowy, mającej na celu zmotywowanie do ograniczenia picia do poziomu obniżającego ryzyko szkód.

Uzależnienie - zespół uzależnienia od alkoholu to kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami, które miały poprzednio dla pacjenta większą wartość. Głównym objawem zespołu uzależnienia jest pragnienie alkoholu (często silne).

Leczenie uzależnienia - to działania służące redukcji objawów i przyczyn zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wynikających z używania alkoholu. Przykładami działań leczniczych w tym zakresie są: programy psychoterapii uzależnienia od alkoholu, farmakologiczne wspieranie psychoterapii, leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych. Podstawową metodą leczenia osoby uzależnionej od alkoholu jest psychoterapia indywidualna i grupowa. Zaleca się, aby poza uczestnictwem w psychoterapii uzależnienia osoby uzależnione aktywnie korzystały z ruchów samopomocowych, aby systematycznie uczestniczyły

w mityngach Anonimowych Alkoholików (AA) oraz w zajęciach organizowanych przez stowarzyszenia abstynenckie.

Rehabilitacja (postępowanie po leczeniu) - to działania podtrzymujące zmianę u osób uzależnionych po zakończeniu leczenia uzależnienia, utrwalające efekty leczenia, uczące umiejętności służących zdrowieniu oraz pomagające w podejmowaniu i realizacji zadań wynikających z ról społecznych. Przykładami rehabilitacji są: treningi zapobiegania nawrotom w uzależnieniu, grupy wsparcia dla „absolwentów” leczenia uzależnień, treningi zachowań konstruktywnych, programy wychodzenia z bezdomności, grupy samopomocowe Anonimowych Alkoholików, kluby abstynenta, programy aktywizacji zawodowej.

Współuzależnienie - utrwalona forma funkcjonowania w długotrwałej, trudnej i niszczącej sytuacji związanej z patologicznymi zachowaniami uzależnionego partnera, ograniczająca w sposób istotny swobodę wyboru postępowania, prowadząca do pogorszenia własnego stanu i utrudniająca zmianę własnego położenia na lepsze. Współuzależnienie może wystąpić również w relacjach między członkami rodziny, przyjaciółmi czy współpracownikami. Przyczyny tego zjawiska są bardzo złożone. Osobę taką cechuje chwiejność emocjonalna. Poza tym walka z nałogiem partnera kosztuje ją tyle sił i zdrowia, że w rezultacie brakuje jej czasu na siebie, dzieci, dom, rozrywki.

Dorośle Dzieci Alkoholików (DDA) - to dorosłe osoby, które wychowywały się w rodzinie alkoholowej. DDA doświadczają w dorosłym życiu trudności, których korzenie tkwią w doświadczeniach wyniesionych z rodziny alkoholowej. Dzieci w rodzinach alkoholowych przeżywają wiele trudnych emocji: wstyd, poczucie winy, gniew, smutek i strach. Typowymi sposobami radzenia sobie przez dzieci z rodzin alkoholowych z trudnymi emocjami są m. in. przesunięcie uczuć do podświadomości, pomniejszanie ich lub zaprzeczanie, nierozpoznawanie ich (nienazywanie) i mylenie z myślami.

1. STAN ZASOBÓW UMOŻLIWIAJĄCY PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ NA TERENIE GMINY SICIENKO

1.1. Placówki i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy Sicienko

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku,
- Rodzinny Punkt Konsultacyjny w Sicienku oferuje mieszkańcom:
 - *pomoc psychologiczną,*
 - *pomoc prawną dla osób doświadczających przemocy domowej,*
 - *pomoc osobom uzależnionym od alkoholu,*
 - *pomoc osobom współuzależnionym,*
 - *pomoc doświadczającym przemocy domowej,*
 - *pomoc lekarza psychiatry,*
 - *pomoc porad specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy Telefonie zaufania; możliwość skorzystania w godzinach popołudniowych.*
- Służba Zdrowia:
 - „GEMED” Ewa Zamiatała-Grzelak w Sicienku,
 - NZOZ „KAMED” Maciej Kamiński w Kruszynie,

- Prywatna Praktyka Pielęgniarska Lilla Adamczyk – Szkoły Podstawowe w Sicienku, Kruszynie i Strzelewie,
- Prywatna Praktyka Pielęgniarska Wiesława Rumińska – Szkoła Podstawowa w Wojnowie i Zespół Szkolno-Przedszkolny w Samsiecznie,
- Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Sicienku,
- Szkoły Podstawowe w: Sicienku, Wojnowie, Kruszynie, Strzelewie oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Samsiecznie,
- Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej.

1.2. Zasoby kadrowe

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku – 4 osoby,
- Pracownik Urzędu Gminy w Sicienku – 1 osoba,
- Psychoterapeuta uzależnień, Terapeuta uzależnień, Certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Psycholog zatrudniony w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku – 2 osoby,
- Psycholog szkolny – 4 osoby
- Radca prawny – 1 osoba,
- Lekarz psychiatra – 1 osoba,
- Psycholog pracujący w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sicienku - 1 osoba,
- Pedagogzy szkolni – 5 osób: SP Wojnowo, SP Sicienko; SP Kruszyn, SP Strzelewo, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Samsiecznie,
- Absolwenci Studium Socjoterapii posiadający pełne uprawnienia do prowadzenia dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych – 11 osób,
- Osoby posiadające uprawnienia do realizacji programów rekomendowanych – 31 osób,
- Osoby przeszkolone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 5 osób;
- Trenerzy Programu Zastępowania Agresji – 5 osób,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - 11 osób.

2. CELE PROGRAMU

Głównym celem programu jest profilaktyka uzależnień mieszkańców Gminy Sienko poprzez podniesienie poziomu wiedzy na temat szkodliwości alkoholu (w tym o rakotwórczym działaniu alkoholu), środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych oraz miejsc oferujących pomoc osobom uzależnionym i członkom ich rodzin, promowanie zdrowego trybu życia oraz prowadzenia skoordynowanych działań profilaktycznych i terapeutycznych mających ograniczyć skutki wynikające ze spożywania alkoholu, zażywania środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Aby ten cel osiągnąć, ważne jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do:

- a) zmniejszania rozmiarów problemów, które aktualnie występują na terenie gminy,

- b) zwiększenia zasobów instytucjonalnych, kadrowych niezbędnych do radzenia sobie z istniejącymi już problemami,
- c) zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych poprzez realizację rekomendowanych programów profilaktyki wobec dzieci i młodzieży, poprzez wspieranie programów profilaktycznych,
- d) podnoszenia świadomości w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji używania alkoholu i narkotyków oraz uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy Sicienko,
- e) wspierania działań mających na celu opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej wśród młodzieży oraz promowania zdrowego stylu życia,
- f) minimalizowania skutków zjawisk towarzyszących nadużywaniu alkoholu, tj. współuzależnienie, przemoc domowa,
- g) systematycznej edukacji sprzedawców napojów alkoholowych,
- h) podejmowania wszechstronnych oddziaływań profilaktycznych wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych,
- i) systematycznej edukacji środowiska lokalnego na temat zjawiska przemocy domowej ukierunkowanej na niwelowanie mitów i stereotypów oraz zmianę postaw wobec zjawiska przemocy domowej,
- j) podnoszenia umiejętności osób zawodowo lub społecznie zajmujących się rozwiązywaniem lokalnych problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem przemocy domowej,
- k) wspierania kampanii edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej promujących zdrowie i trzeźwość
- l) ograniczenie zjawiska używania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy, w szczególności przez dzieci i młodzież, poprzez realizowanie działań profilaktycznych,
- m) ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych nadużywaniem narkotyków i innych środków psychoaktywnych,
- n) monitorowanie problemów związanych z narkomanią na terenie Gminy Sicienko.

Realizacja powyższych działań będzie odbywała się poprzez m.in.:

- 1) udzielanie pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków, udzielanie wsparcia osobom współuzależnionym i ich rodzinom,
- 2) udzielanie pomocy prawnej oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom będącym w kryzysie poprzez zatrudnienie psychologa w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku,
- 3) prowadzenie telefonu zaufania dla osób doświadczających przemocy domowej, w tym zatrudnienie osoby dyżurującej i udzielającej wsparcia psychologicznego,
- 4) udzielanie wsparcia psychologicznego uczniom poprzez zatrudnienie psychologów w szkołach podstawowych w Gminie Sicienko,
- 5) prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych o zasięgu lokalnym, mających na celu pogłębianie wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska przemocy domowej,
- 6) objęcie pomocą profilaktyczną uczniów poprzez utworzenie grup socjoterapeutycznych,
- 7) realizację profesjonalnych, rekomendowanych programów profilaktycznych kierowanych do uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Sicienko obejmujących kształtowanie

kompetencji osobowościowych młodych ludzi, kształtujących ich poczucie własnej wartości, zdolności w obszarze zachowań asertywnych, co pozwoli uniknąć wpływu rówieśników w zakresie inicjacji alkoholowej (objęcie programami coraz młodszych grup wiekowych),

- 8) finansowanie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży oraz wybranych zajęć rozwijających zainteresowania i uczących konstruktywnego sposobu spędzania wolnego czasu, które będą zapewniać profilaktyczne oddziaływanie na uczestników oraz stwarzać poczucie bezpieczeństwa i akceptacji oraz wykorzystywać indywidualne umiejętności i zdolności uczestników,
- 9) podnoszenie wiedzy rodziców na temat zagrożeń zdrowotnych związanych ze spożywaniem przez dzieci i młodzież napojów alkoholowych, korzystaniem z narkotyków oraz uzależnieniami behawioralnymi,
- 10) prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla rodziców,
- 11) wprowadzanie rekomendowanych programów profilaktycznych – szkolenie nauczycieli w przypadku wystąpienia zapotrzebowania ze strony nauczycieli,
- 12) prowadzenie kampanii informacyjno – edukacyjnych o zasięgu lokalnym, mających na celu pogłębianie wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania alkoholu, miejsc, gdzie mieszkańcy gminy mogą szukać pomocy oraz na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania uzależnieniom,
- 13) podnoszenie wiedzy sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 14) kontrolę placówek handlowych w zakresie przestrzegania ustawy,
- 15) podnoszenie kwalifikacji osób realizujących zadania w zakresie profilaktyki uzależnień m.in. poprzez organizowanie i udział w seminariach, warsztatach i innych formach szkoleń dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracowników Urzędu Gminy w Sicienku ds. realizacji programu, służby zdrowia,
- 16) podjęcie działań mających na celu ograniczenie problemów związanych z używaniem narkotyków oraz substancji narkotycznych,
- 17) zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej polegającej na systematycznym i rzetelnym dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym tematem zagrożeń związanych z narkomanią i uwrażliwienie na wczesne oznaki uzależnienia oraz informowanie o dostępnych formach pomocy,
- 18) uświadomienie i przekonanie społeczeństwa do zasadności prowadzonych kampanii i przedsięwzięć edukacyjnych oraz profilaktycznych w przedmiocie uzależnienia od środków odurzających i narkotyków,
- 19) stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania narkomanii poprzez nawiązanie merytorycznej współpracy różnych instytucji, jednostek oświatowych, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych między innymi w celu realizacji programów edukacji zdrowotnej, zmierzających do modyfikowania stylu życia poprzez propagowanie zdrowego stylu życia, wolnego od narkotyków i innych używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży,

- 20) wypracowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację nowoczesnych programów profilaktycznych,
- 21) inne działania wynikające z zapotrzebowania społecznego.

3. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

W 2022 r. została przeprowadzona Diagnoza Lokalnych Problemów Społecznych w Gminie Sicienko (kolejna diagnoza do końca 2025 r.). Opracowany raport miał na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w 2022 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzeciążą czy uzależnieniami behawioralnymi, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych na terenie gminy Sicienko wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska: dorośli mieszkańcy, dzieci i młodzież szkolna, sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

GKRPA			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogólne posiedzenie Komisji	19	14	13
Przeprowadzone rozmowy	6	8	2
Kontrole punktów sprzedaży	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	5	9	6
Wniosków o leczenie odwykowe	13	18	7
Obecnie rozpoczęte sprawy	13	27	18
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	7	17	9
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	4	13	15

RYNEK ALKOHOLOWY

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- do 4,5%: **28**
- od 4,5% do 18%: **24**
- powyżej 18%: **19**

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:

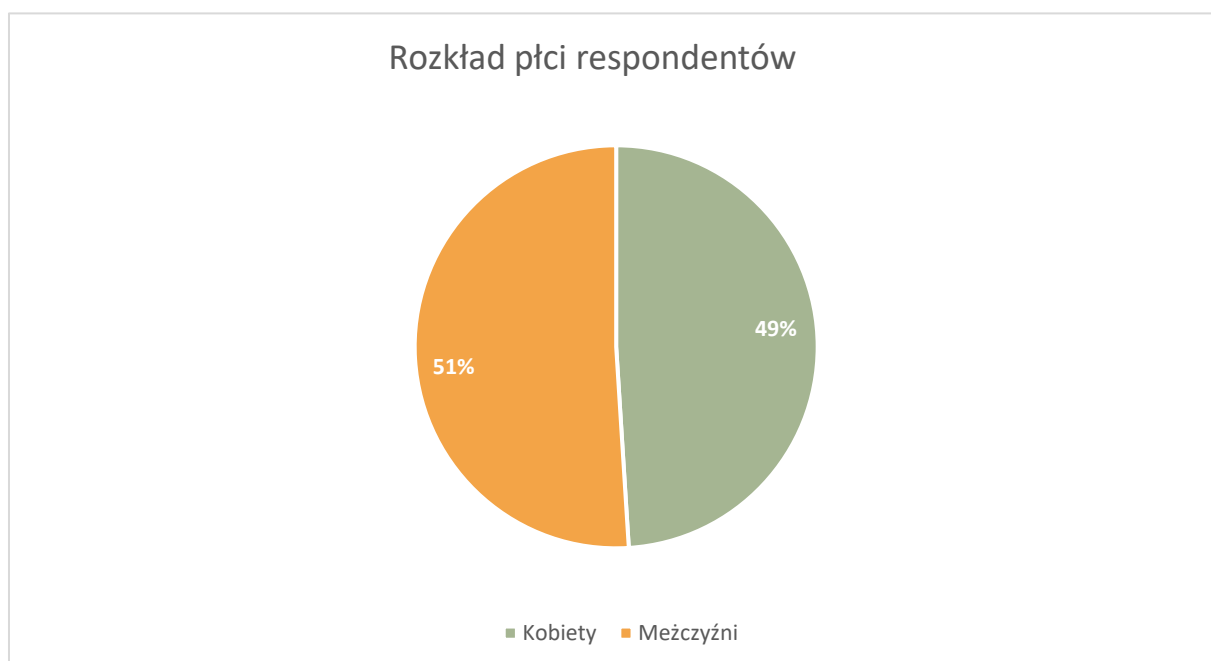
- do 4,5%: **10**
- od 4,5% do 18%: **6**
- powyżej 18%: **4**

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców Gminy Sicienko, którzy ukończyli osiemnasty rok życia, metoda zastosowana w badaniu to **PAPI** (z ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 150 osób, w tym 77 mężczyzn oraz 73 kobiety. Średnia wieku respondentów wyniosła 31 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy w rodzinie;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi:
 - uzależnieniem od hazardu.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania mieszkańcy Gminy Sicienko ocenili ważność różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Sicienko.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	59%	27%	12%	2%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	33%	41%	25%	1%
Uzależnienie od alkoholu	7%	62%	23%	8%
Bezrobocie	4%	38%	45%	13%
Bieda, ubóstwo	4%	21%	54%	21%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	7%	28%	34%	31%
Przestępczość	15%	21%	29%	35%
Cyberprzemoc	14%	26%	25%	35%
Przemoc domowa	19%	30%	27%	24%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	30%	23%	26%	21%
Uzależnienie od papierosów	37%	30%	19%	14%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Sicienko najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: **zanieczyszczenie powietrza (86%), uzależnienia behawioralne (74%), uzależnienie od alkoholu (69%) oraz uzależnienie od papierosów (67%).**

Diagnoza przedstawiła również subiektywną ocenę uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia kolejna tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie
Alkoholizm	85%	9%	4%	2%
Narkomania	20%	46%	21%	13%
Nikotynizm	7%	59%	22%	12%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	8%	35%	38%	19%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	5%	13%	49%	33%
Siecioholizm (uzależnienie od Internetu)	4%	11%	32%	53%
Uzależnienie od hazardu	9%	17%	30%	44%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzenioholizm)	25%	17%	23%	35%

PRZEMOC W RODZINIE

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotece (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)³.

Przemoc w rodzinie zachodzi wówczas, gdy mąż, żona lub inny członek rodziny wyrządza krzywdę fizyczną lub psychiczną najbliższym, z którymi mieszka pod jednym dachem. Sprawca przemocy domowej, wykorzystując swoją przewagę nad ofiarą, próbuje ją zdominować, zastraszyć, poniżyć i wymusić na niej określone zachowania. Jeśli osoba doświadczająca pomocy domowej w porę nie zareaguje i nie uwolni się od tyranii partnera, z czasem będzie jej coraz trudniej przerwać błędny krąg przemocy. Miesiące, a czasem nawet całe lata upokorzeń zmieniają u ofiary postrzeganie samej siebie – zaczyna ona stopniowo przejmować taki obraz własnej osoby, jaki wmawia jej oprawca.

³ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Wówczas jedynym wyjściem jest zwrócenie się do instytucji, które dysponują środkami prawnymi pomagającymi karać sprawców przemocy.

O przemocy domowej można mówić wówczas, gdy spełnia następujące cechy:

- ma charakter intencjonalny co oznacza, że działania sprawcy są świadome i zamierzone;
- jest rodzajem relacji, w której jedna ze stron podporządkowana jest drugiej – sprawca wykorzystuje swoją przewagę fizyczną, psychiczną, ekonomiczną lub społeczną, aby zdominować ofiarę;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich narusza prawa i dobra osobiste ofiary;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby, która doznaje przemocy.

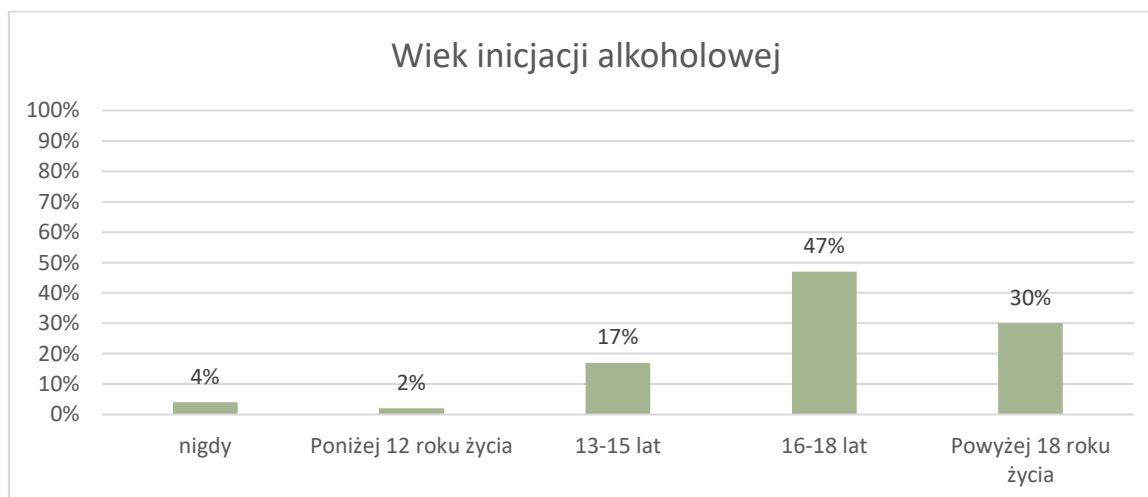
Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiają. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

20% mieszkańców Gminy Sicienko deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 23% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doświadczających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców gminy na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **30% ankietowanych deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 47% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. ż., kolejne 19% na wiek poniżej 15 lat. 4% z badanych deklaruje, że nigdy nie piło napojów alkoholowych.

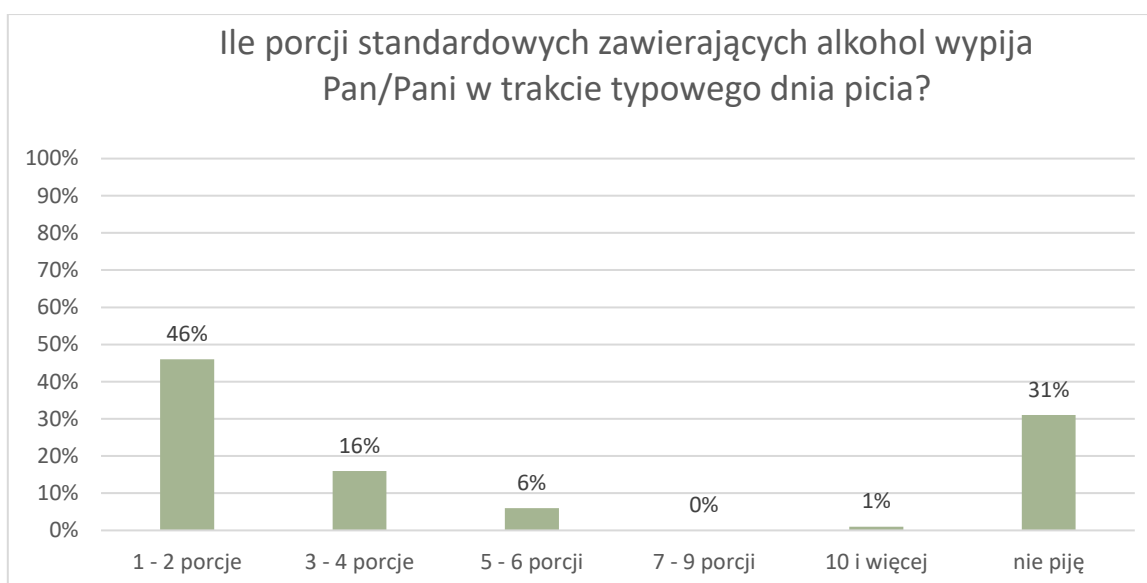

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (46%)** oraz **kilka razy w miesiącu (17%)**. 14% osób przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w tygodniu a 14% wskazało, że pije raz w tygodniu.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcji (46%) oraz 3 – 4 porcji alkoholu (16%). 31% deklaruje abstynencję.

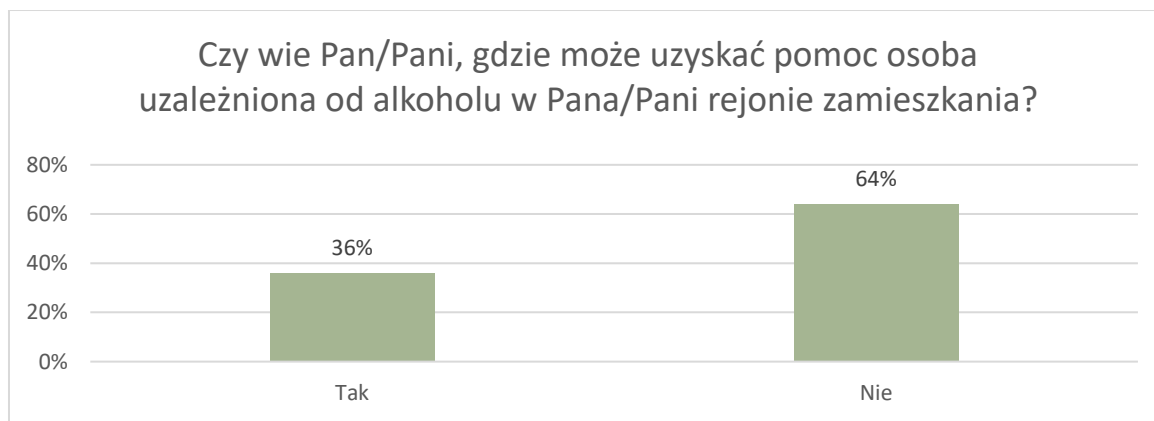
Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Diagnoza pokazuje stosunek mieszkańców Gminy Sicienku do mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie **nie jest rozpowszechnione** wśród dorosłej społeczności Gminy Sicienko.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 79% mieszkańców uważa, że należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **69% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.**

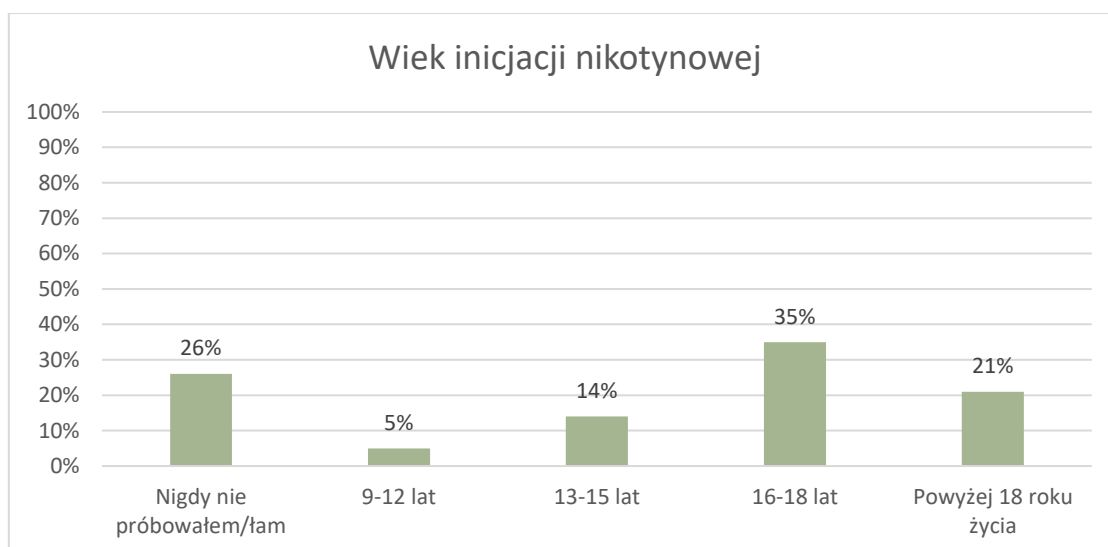
96% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 89% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 94% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

Mieszkańcy Gminy Sicienka, podczas przeprowadzonych badań, zostali zapytani, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **64% badanych wskazało, że nie posiada takiej wiedzy.** 36% badanych odpowiadających twierdząco wskazywało na: GOPS, Gminę, lekarza, specjalistyczne poradnie.

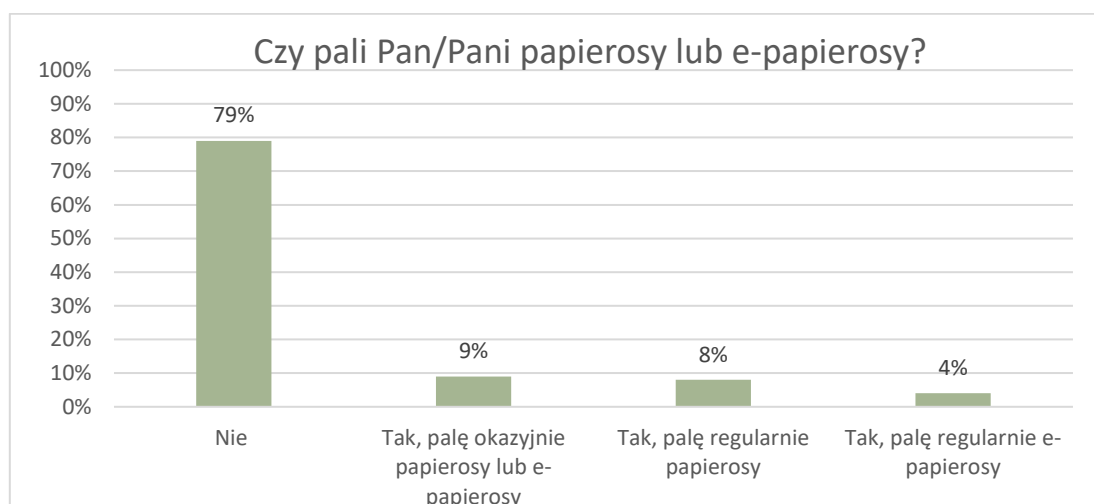

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

W tej części diagnozy najbardziej istotną kwestią był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **21% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Kolejno, 35% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, a 19% w wieku poniżej 15 r.ż.

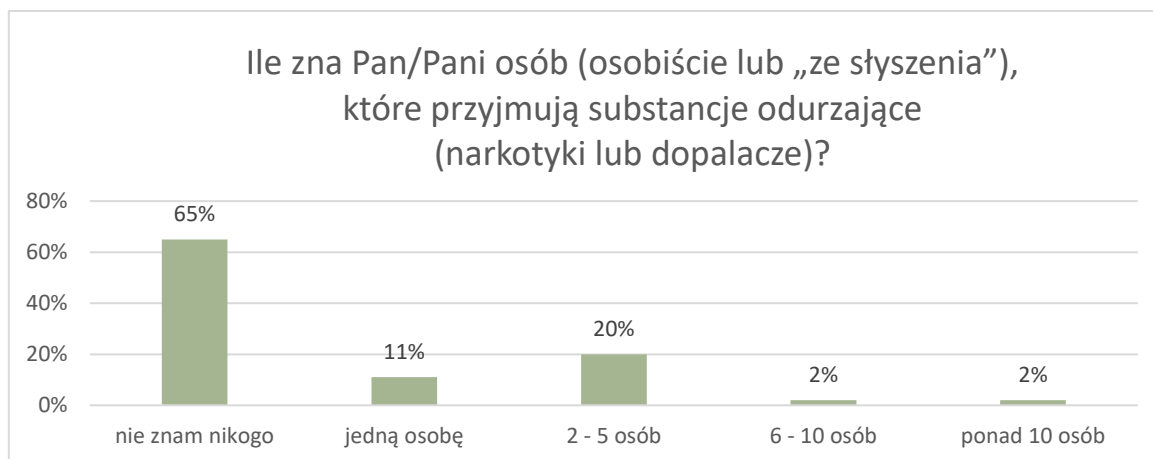

79% ankietyowanych mieszkańców wskazało, że nie pali wyrobów tytoniowych. Regularne palenie papierosów zadeklarowało 8% respondentów, a 4% regularnie sięga po e-papierosy. Okazjonalne palenie wyrobów tytoniowych deklaruje 9% badanych.

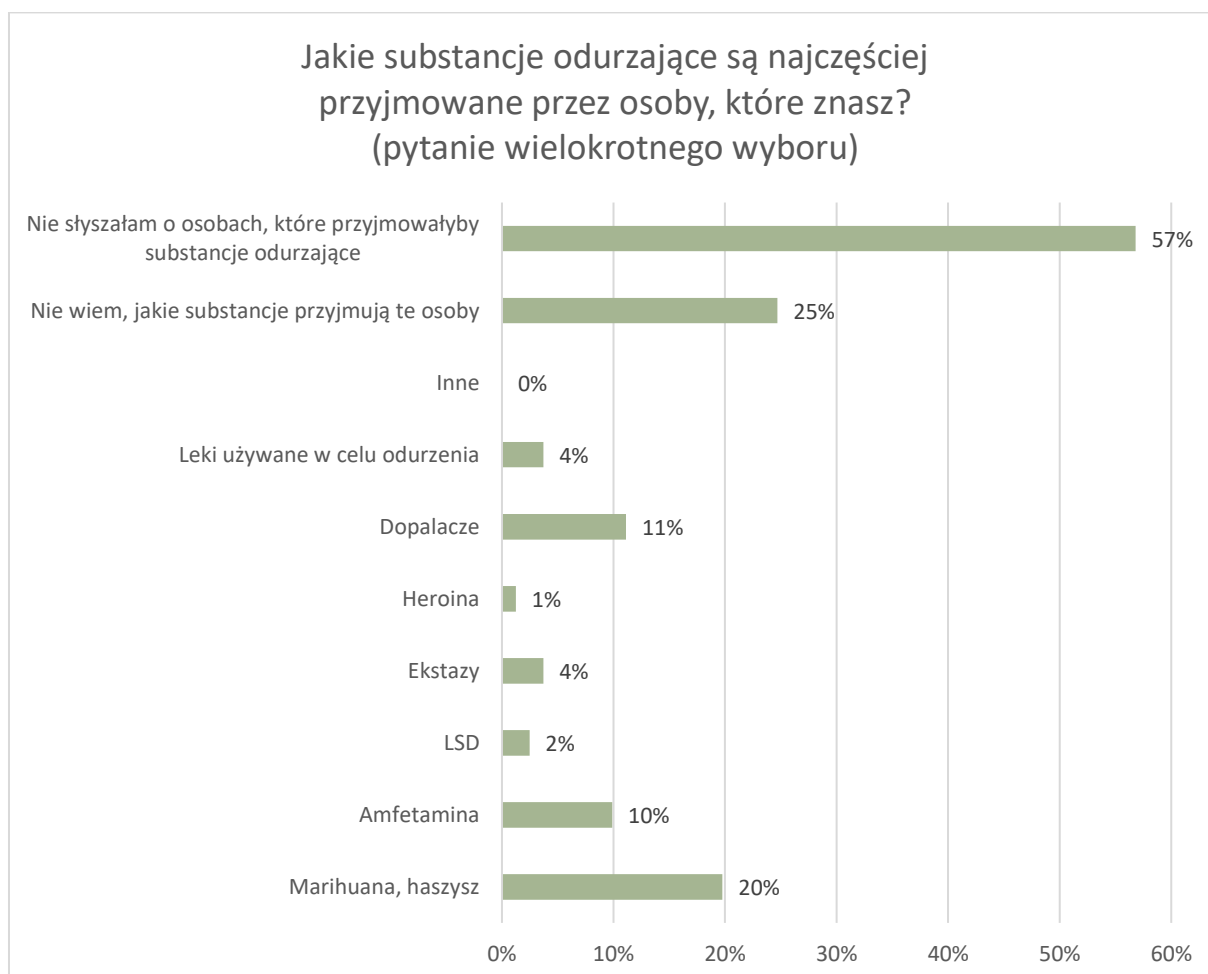

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Zgodnie z wynikami diagnozy **35% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 65% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób.** Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się: **marihuana i haszysz (20%), dopalacze (11%) oraz amfetamina (10%).**

96% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

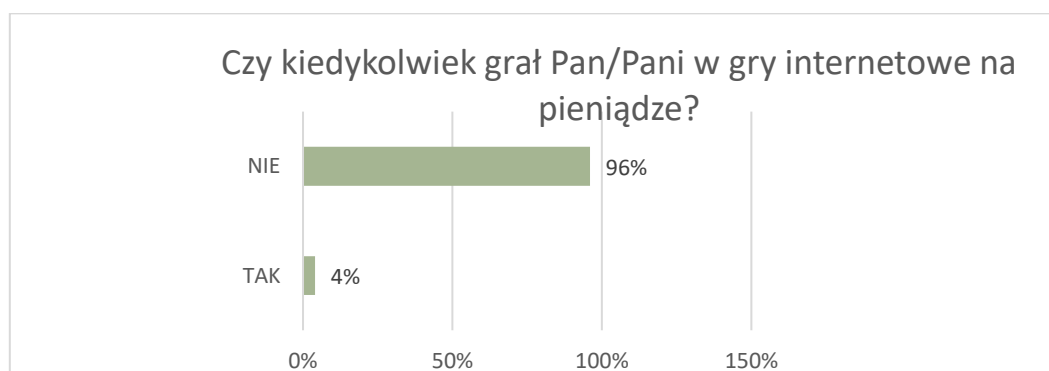
UZALEŻNIENIA BEHAWIORLANE - UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.⁴

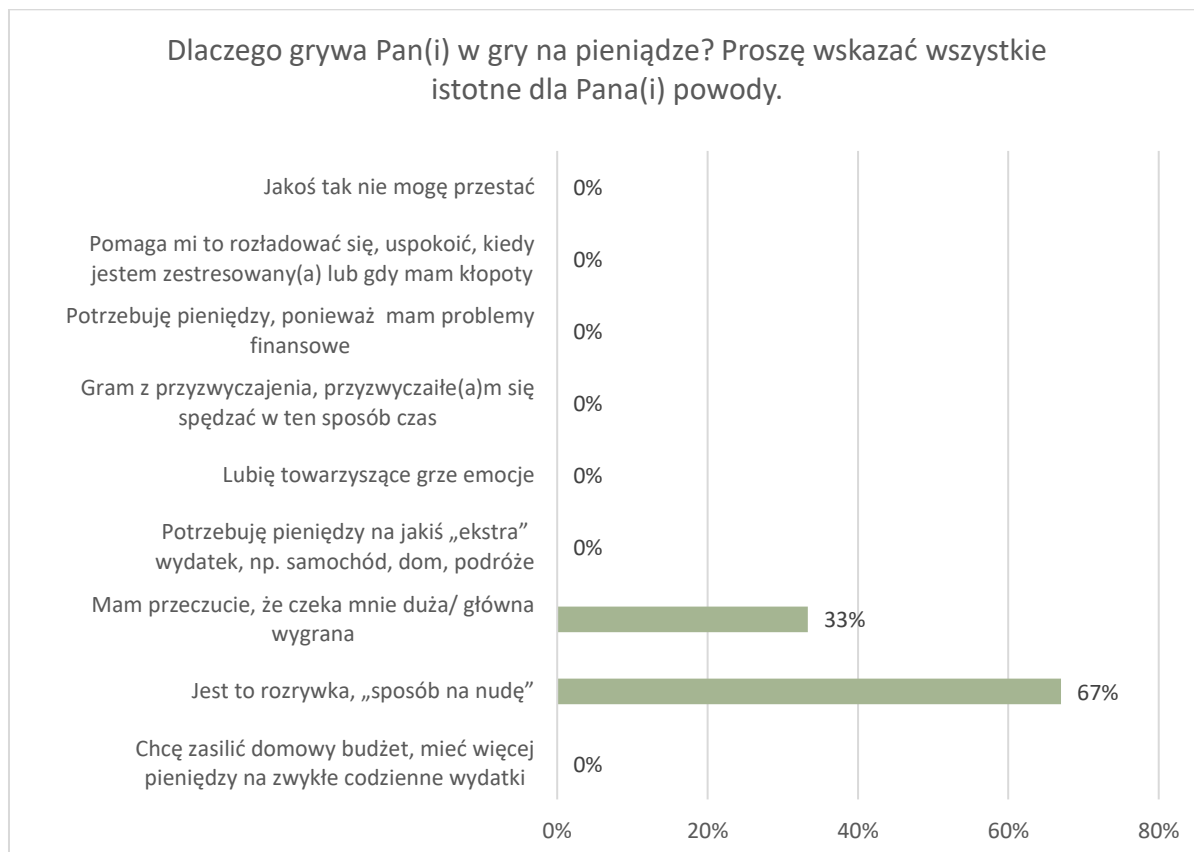
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich.

Podczas badań respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **96% dorosłych mieszkańców Gminy Sicienko, deklaruje, że nigdy nie grało w gry internetowe, gdzie można wygrać pieniądze.**

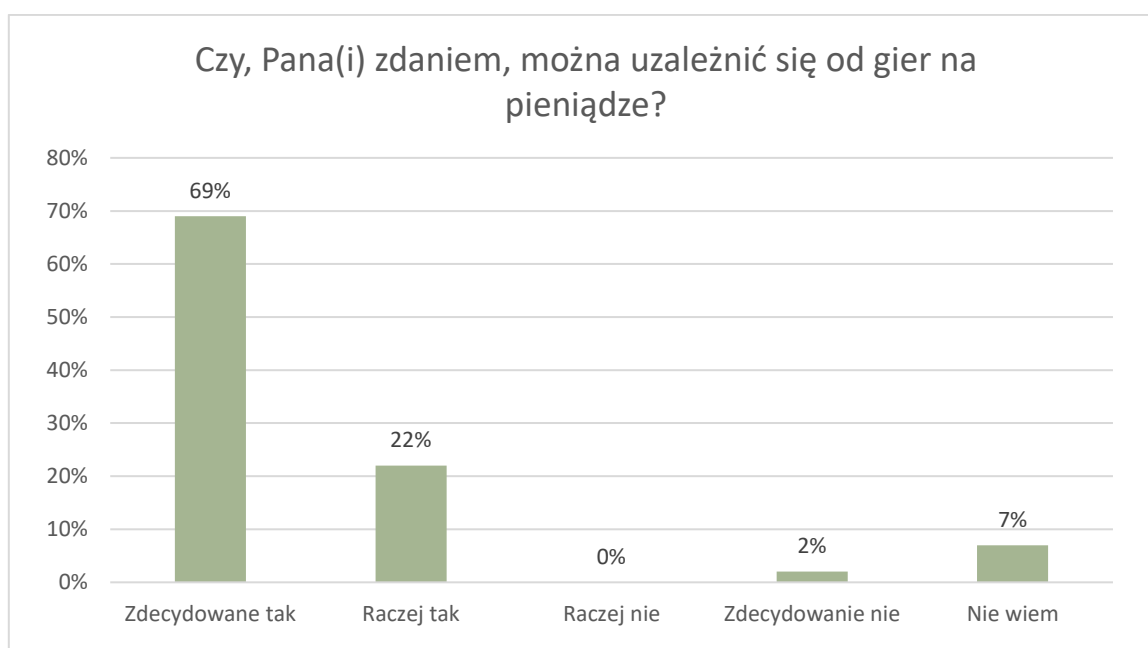

⁴ www.salusprodomo.pl

Problem internetowych gier na pieniądze nie dotyczy większości mieszkańców Gminy Sicienko. Jednak 4% badanych, którzy zadeklarowali, że mieli do czynienia z taką formą hazardu jako powody grania wskazali, że gra jest dla nich rozrywką i sposobem na nudę oraz grają, ponieważ mają przekonanie wielkiej wygranej.

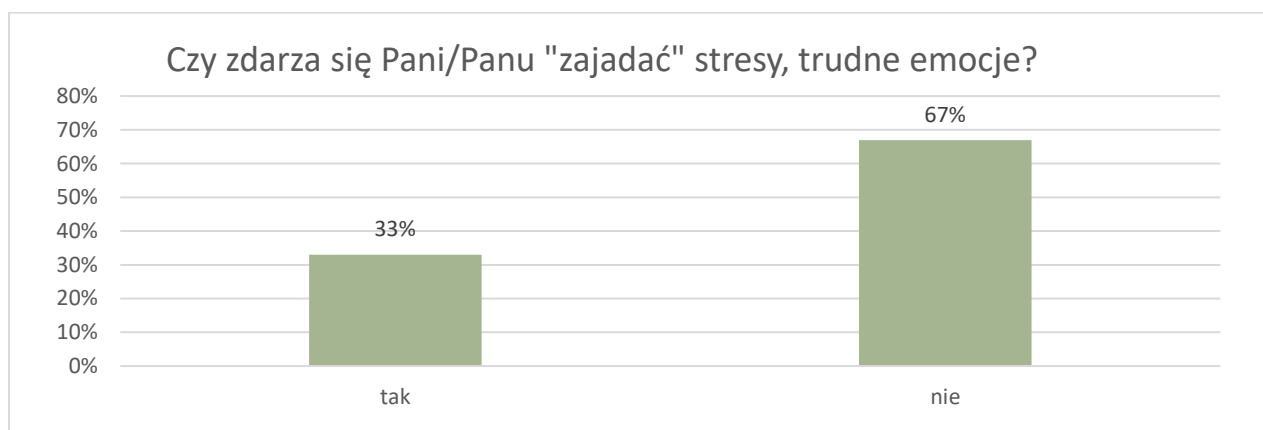
91% ankietowanych mieszkańców Gminy Sicienko jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić, a 9% deklaruje przeciwnie.

UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE – ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Na rozwój jedzeniowego uzależnienia, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych⁵.

33% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Sicienko w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 25% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

⁵ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;

K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

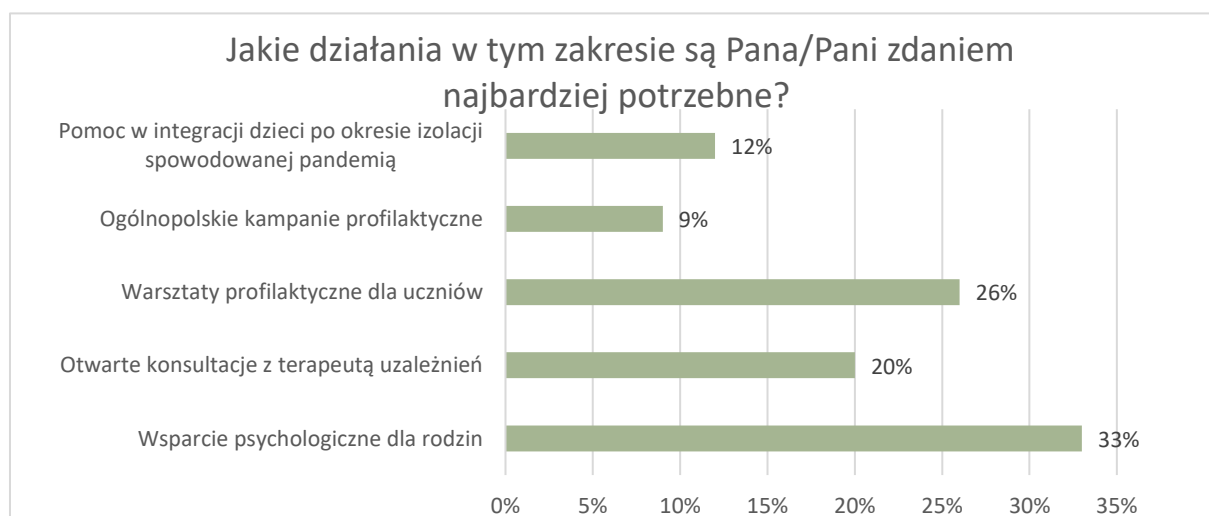
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY SICIENKO

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁶.

Mieszkańcy Gminy Sicienko zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **80% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę **wparcia psychologicznego dla rodzin (33%), prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (26%) oraz organizacji otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (20%)**.

⁶ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

Analiza porównawcza wyników badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Sicienko w 2019 roku oraz 2022 roku

Poniżej wyszczególniono różnice pomiędzy wynikami w poszczególnych badanych obszarach dla mieszkańców Gminy Sicienko. Badania zostały przeprowadzone w 2019 oraz 2022 roku.

- Najistotniejszy problem społeczny środowiska lokalnego:
Aktualnie (2022 r.) mieszkańcy za najistotniejszy problem społeczny uznali: zanieczyszczenie powietrza (86%), uzależnienia behawioralne (74%), uzależnienie od alkoholu (69%) oraz uzależnienie od papierosów (67%). W diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych w 2019 roku mieszkańcy Gminy Sicienko za najistotniejszy problem społeczny uznali: zanieczyszczenie wody (53%) oraz zanieczyszczenie krajobrazu - zaśmiecenie (47%)
- Spożywanie alkoholu:
 - a) w porównaniu z wynikami badań ankietowych z 2019 roku mieszkańcy Gminy Sicienko aktualnie rzadziej spożywają alkohol, większa też liczba respondentów (o 6 punktów procentowych) deklaruje abstynencję,
 - b) aktualnie mieszkańcy Gminy Sicienko odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o umiarkowanym poziomie ryzyka. W diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych Gminy Sicienko w 2019 roku postawy wobec picia alkoholu również uznano za prezentujące umiarkowany poziom ryzyka,
 - c) błędne przekonanie jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce) jest aktualnie mniej rozpowszechnione wśród mieszkańców Gminy Sicienko. W 2019 roku nie zgadzało się z nim 54% badanych, aktualnie (2022 r.) nie zgadza się 83%,
- Nikotynizm:
 - a) Aktualnie (2022 r.) 79% ankietowanych zadeklarowało, że nie pali wyrobów tytoniowych w ogóle, a okazjonalne sięganie po nie potwierdziło 9% badanej grupy. W odniesieniu do badania z 2019 roku zauważalny jest wzrost deklaracji (o 19 punktów procentowych) mówiących o abstynencji nikotynowej. Na przestrzeni lat nie zmienił się odsetek mieszkańców Gminy Sicienko przyznających się do regularnego palenia papierosów – wówczas i teraz jest to 8% badanej grupy.
- Narkotyki i dopalacze:
W odniesieniu do badań ankietowych przeprowadzonych w 2019 roku wśród mieszkańców Gminy Sicienko pojawiały się wówczas deklaracje, że 16% zna co najmniej jedną przyjmujących narkotyki lub dopalacze.
Aktualnie (2022 r.) 35% badanych mieszkańców Gminy Sicienko deklaruje, że zna co najmniej jedną osobę przyjmującą substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki i dopalacze.
- Przemoc w rodzinie:
W porównaniu do wyników badań z 2019 roku wzrósł odsetek osób deklarujących znajomość osób doświadczających przemocy w rodzinie – wówczas 12% wskazało, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy ze strony członka rodziny.

Aktualnie (2022 r.) deklaracje respondentów wskazują, że 20% ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczałyby przemocy w rodzinie.

- Uzależnienie od hazardu:
4% respondentów deklaruje, że grywa w gry hazardowe. W odniesieniu do badań z 2019 roku zauważono utrzymanie tego poziomu, gdyż wówczas 93% badanych uznało zjawisko uzależnienie od hazardu za rzadko i bardzo rzadko występujące w lokalnym środowisku.
- Uzależnienie Internetu i komputera:
74% respondentów deklaruje, że zjawisko uzależnienia od komputera i Internetu jest powszechnym w lokalnej społeczności. W odniesieniu do badań z 2019 roku zauważono wzrost tych deklaracji o 53 punktów procentowych.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególnie obraz problemów związanych z alkoholem występujących w Gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Sicienka. Grupa badana stanowiła 21 kobiet i 15 mężczyzn. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 34 lata. 19 z badanych to pracownicy punktów sprzedaży alkoholu a 6 osób to właściciele tych miejsc.

CEL BADANIA

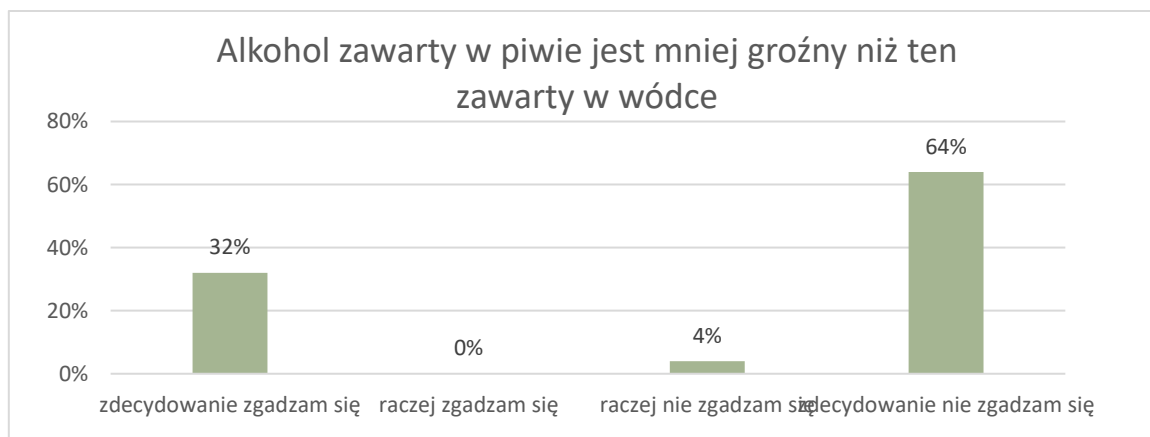
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

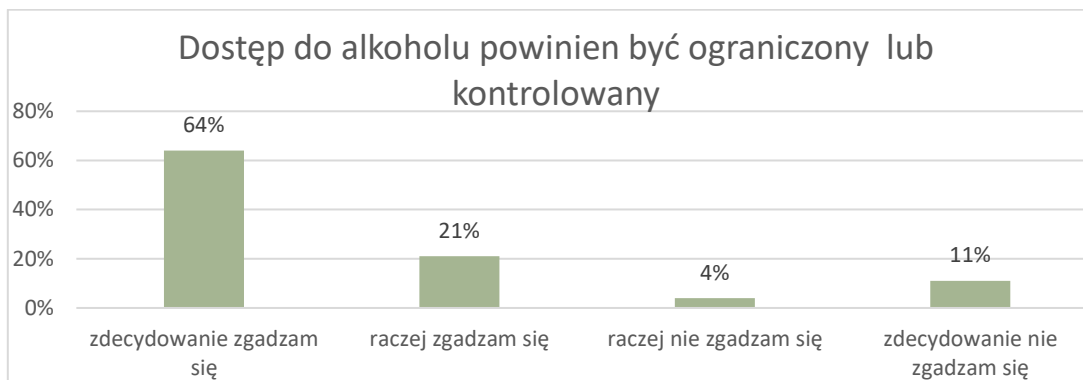
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

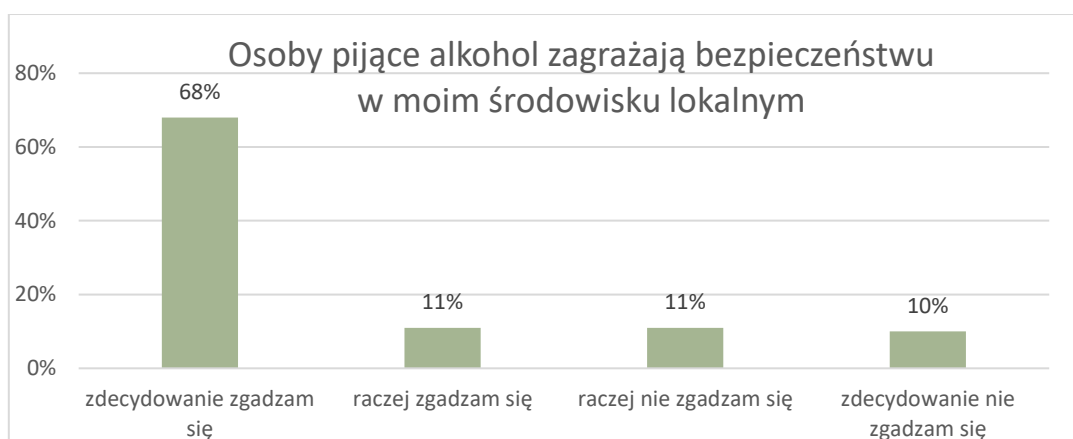
68% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

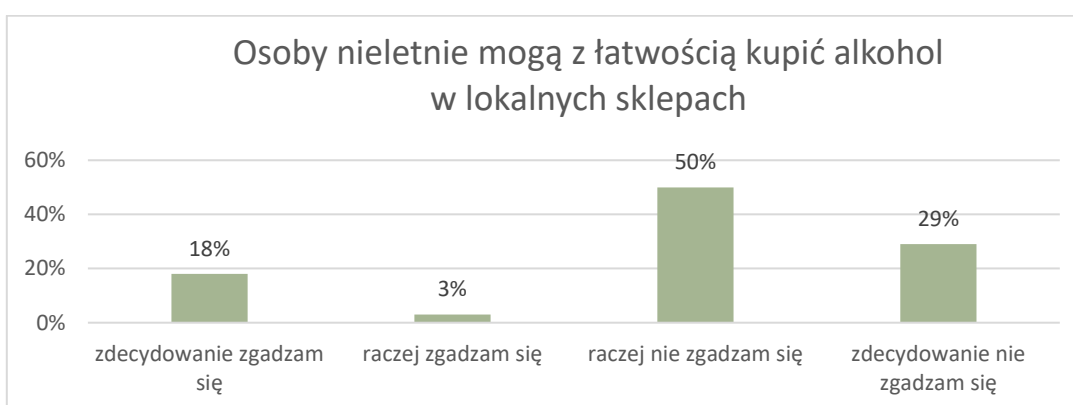
Łącznie 85% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

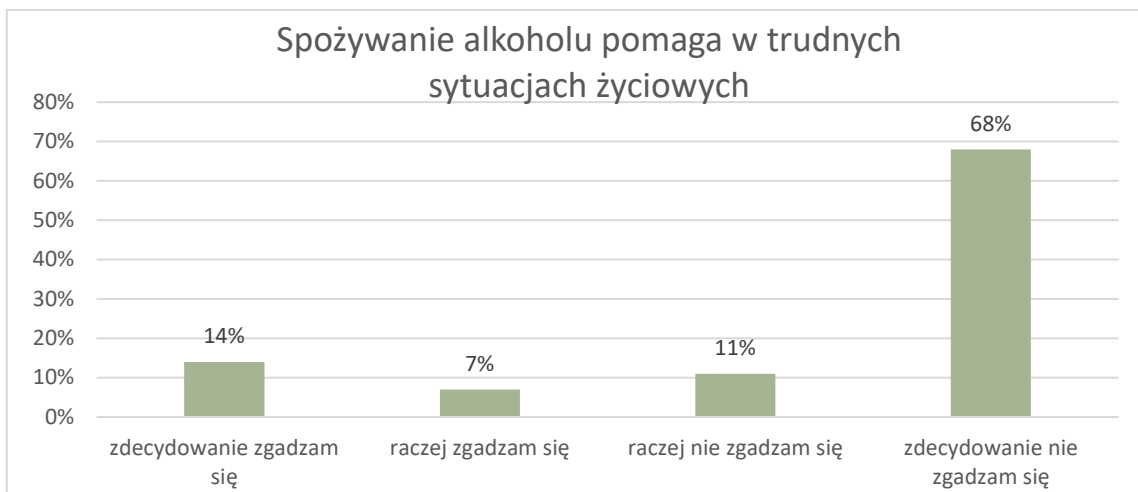
79% badanych respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

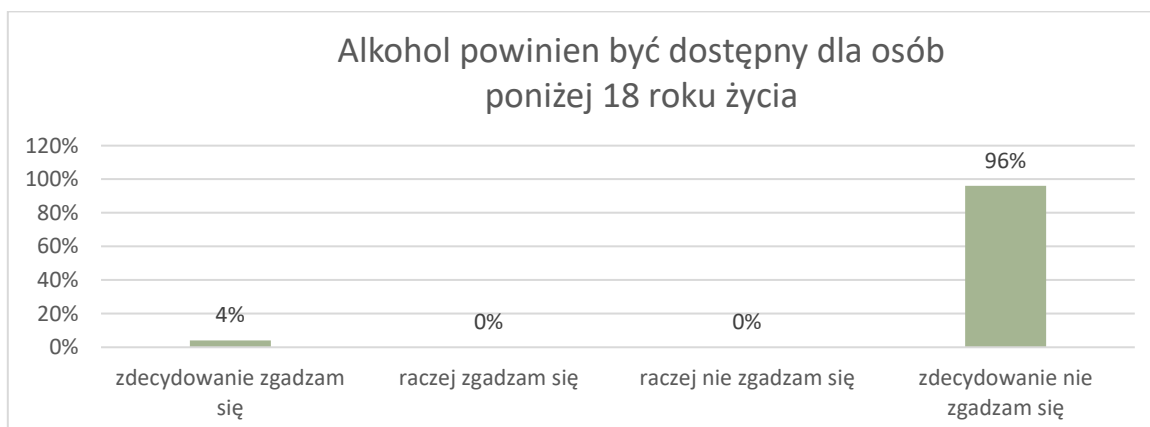
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **79% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

79% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie 100% badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** 100% sprzedawców nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

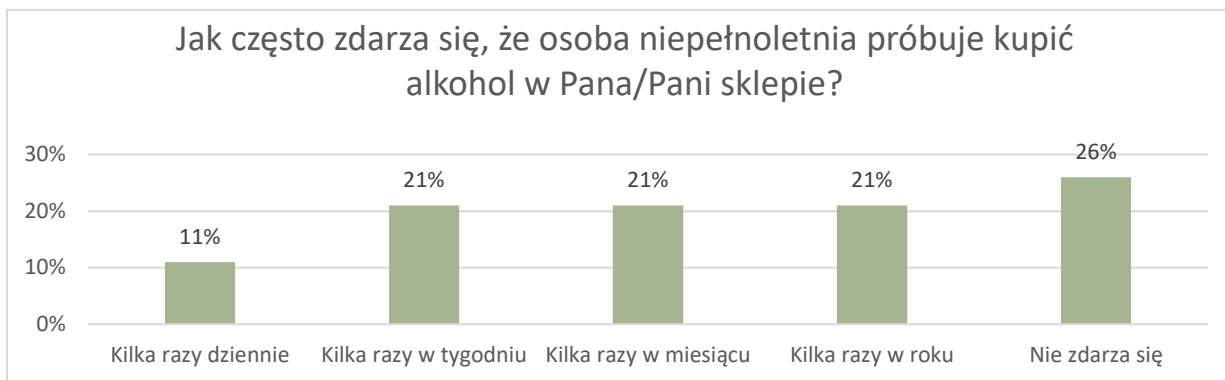
96% sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Sicienko **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

50% badanych **uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych**, a pozostałe 50% wyraża zdanie przeciwne.

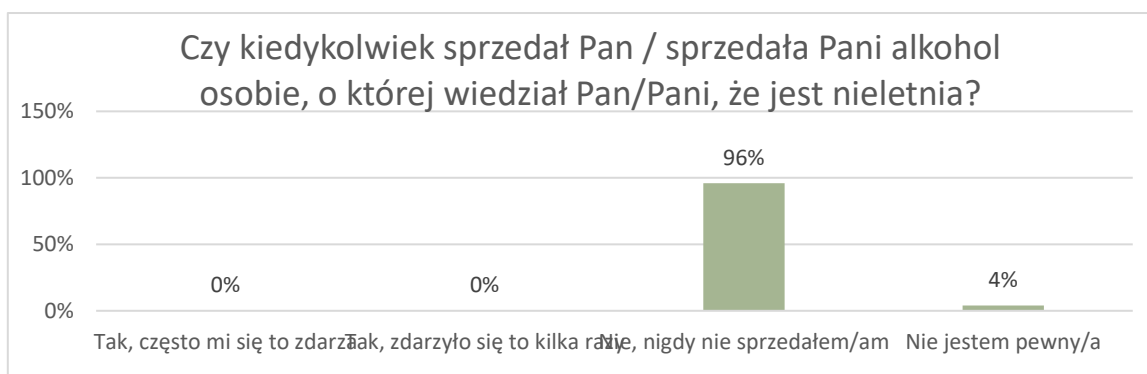
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Sicienko deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (21%), kilka razy w miesiącu (21%), kilka razy w tygodniu (21%)** a nawet kilka razy dziennie (11%).

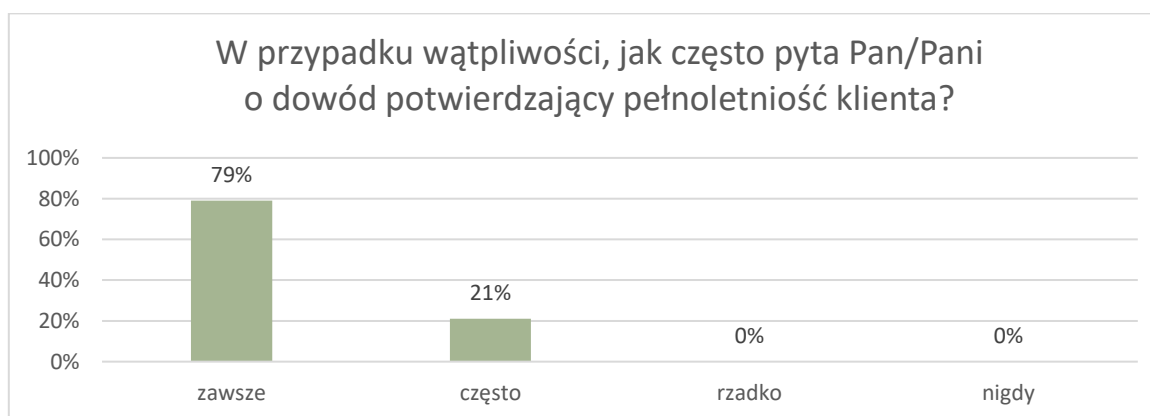
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być rzadkim zjawiskiem. 45% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w roku. 55% deklaruje, że taka sytuacja nie ma miejsca.

100% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

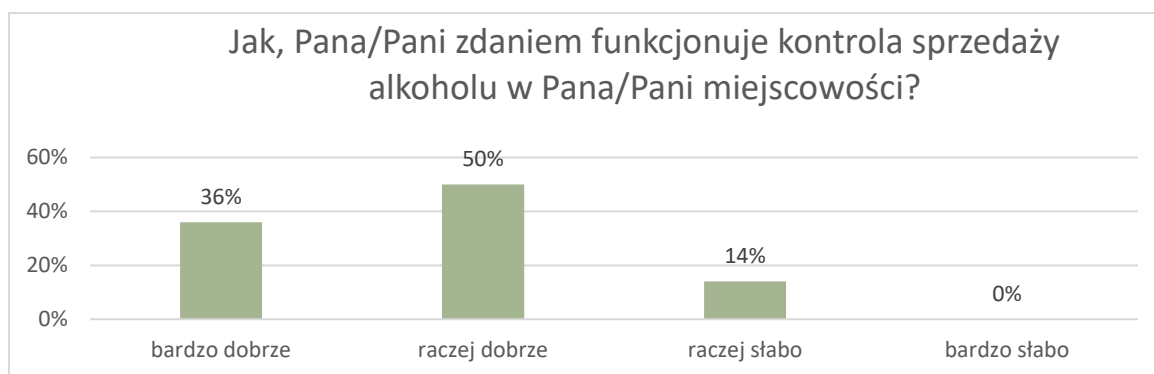
96% sprzedawców napojów alkoholowych z Gminy Sicienko deklaruje, że nigdy nie sprzedała alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

W przypadku wątpliwości, co do wieku tylko **75% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, 21% sprzedawców robi to często.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Sicienko. **Łącznie 86% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.**

ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH GMINY SICIENKO W 2019 ROKU ORAZ 2022 ROKU

Poniżej wyszczególniono różnice pomiędzy wynikami w poszczególnych badanych obszarach dla badanych sprzedawców napojów alkoholowych Gminy Sicienko.

- 1) W porównaniu do badania sprzedawców napojów alkoholowych z 2019 roku, aktualnie zauważalny jest spadek częstotliwości prób zakupu alkoholu przez osoby nieletnie. Podobnie aktualnie rzadziej zdarzają się sytuacje picia alkoholu w obrębie sklepu.
- 2) Aktualnie sprzedawcy napojów alkoholowych deklarują w większości, że w przypadku wątpliwości co do wieku osoby kupującej alkohol sprawdzają znacznie częściej dowody potwierdzające wiek kupującego – 2022 robi to zawsze 79% a często 21%; 2019 robiło to zawsze 27% a często 40%.
- 3) Na przestrzeni czasu pomiędzy badaniami zauważalny jest spadek deklaracji sprzedawców napojów alkoholowych mówiący o tym, że osoby nieletnie mogą z łatwością zakupić alkohol (2019: 76%; 2022: 21%).
- 4) Wzrósł też odsetek sprzedawców deklarujących, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej (2019: 16%, 2022: 96%) co może świadczyć też o rzetelniejszym przestrzeganiu przepisów obowiązujących badaną grupę.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie klas Szkół Podstawowych Gminy Sicienko w przedziale wiekowym: klas 4-6 oraz 7-8.

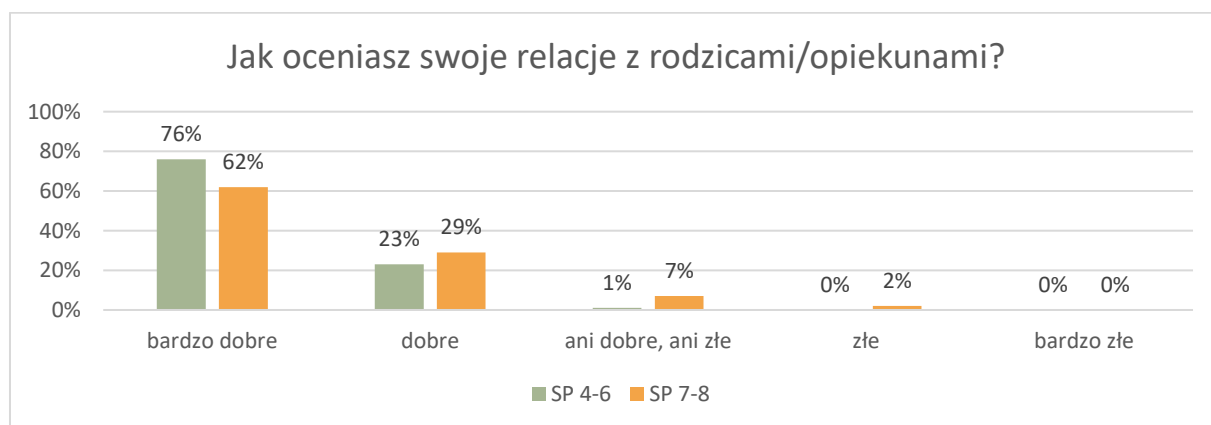
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	216
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	154
ŁĄCZNIE	370

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

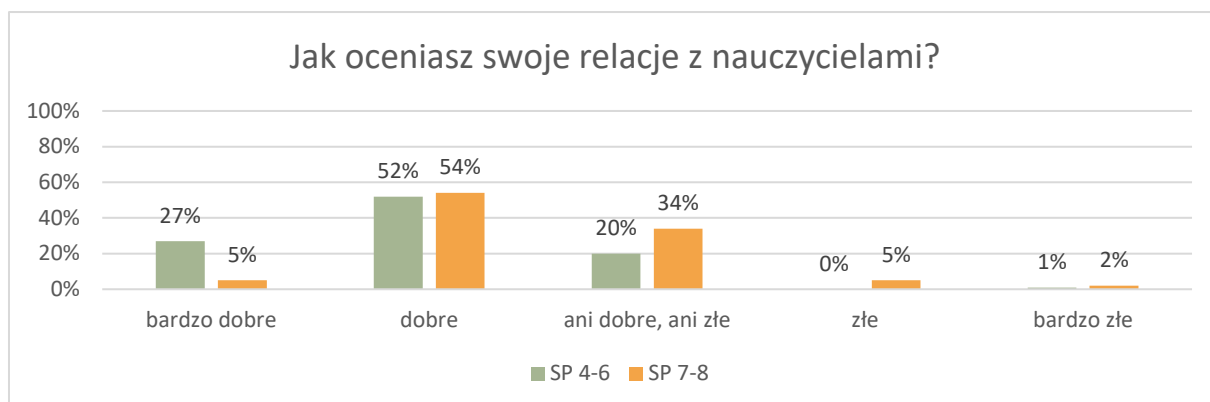
Uczniowie w Gminie Sicienka deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 99%; SP 7-8: łącznie 91%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/ problemowe.

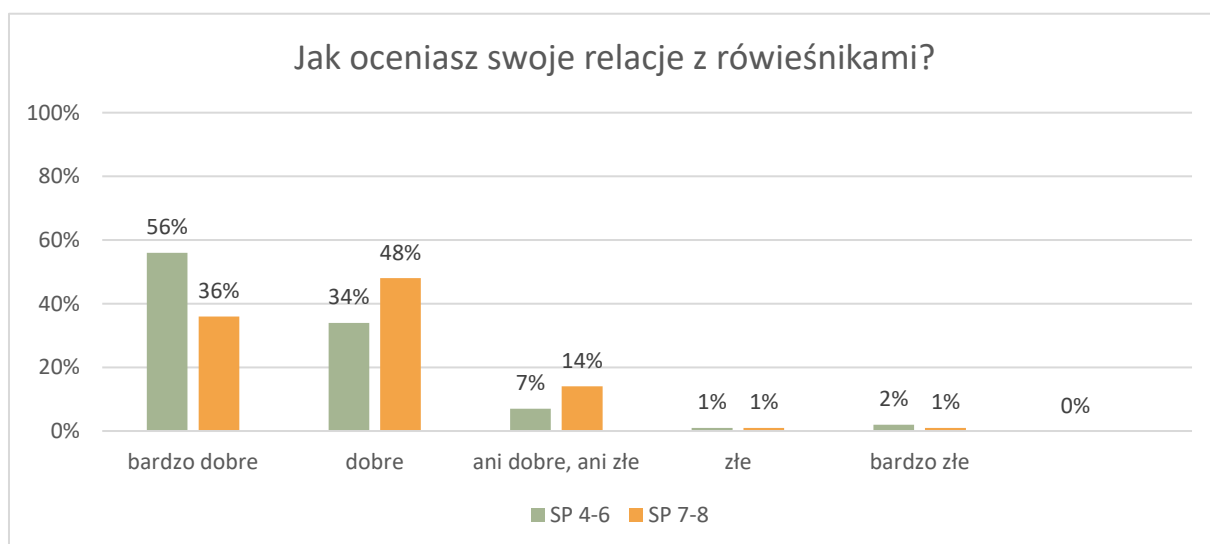
Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁷.

⁷ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie z Gminy Sicienko mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 79%; SP 7-8: łącznie 59%.**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Sicienko **relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 90%; SP 7-8: łącznie 84%.**

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Sicienko, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

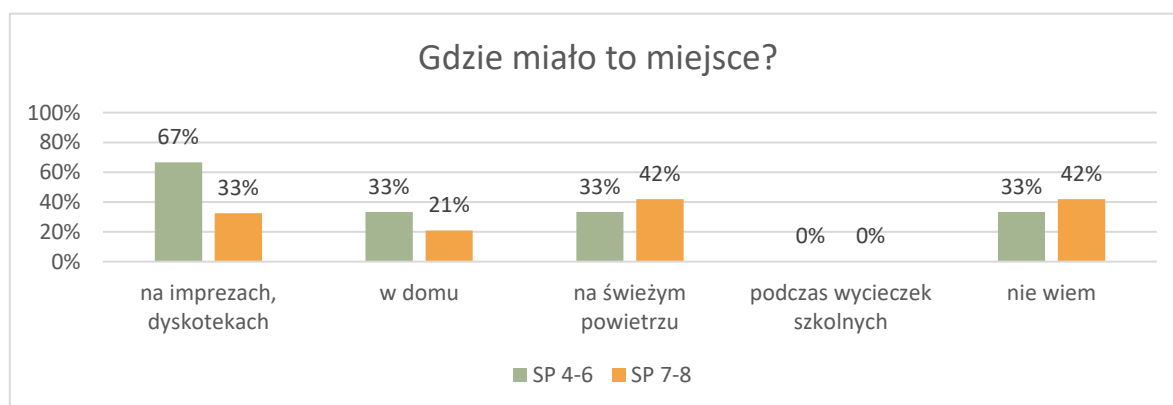
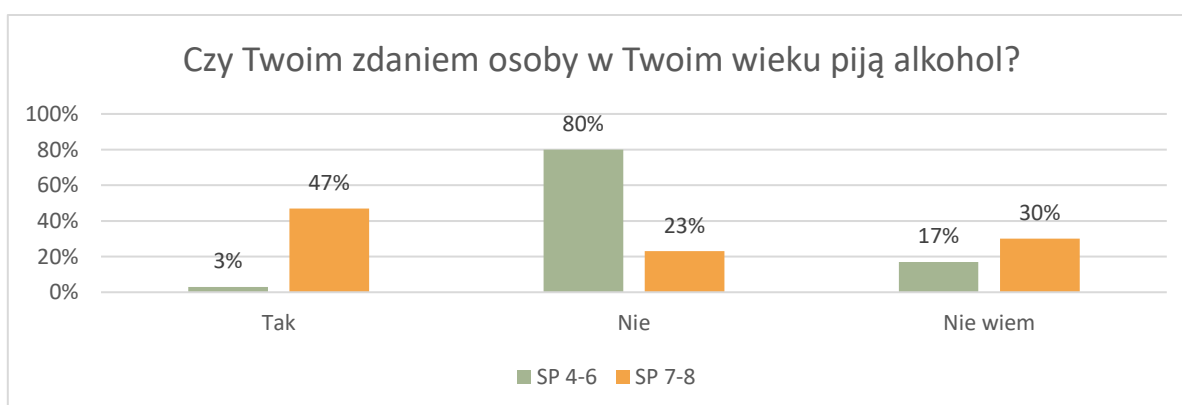
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów

konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

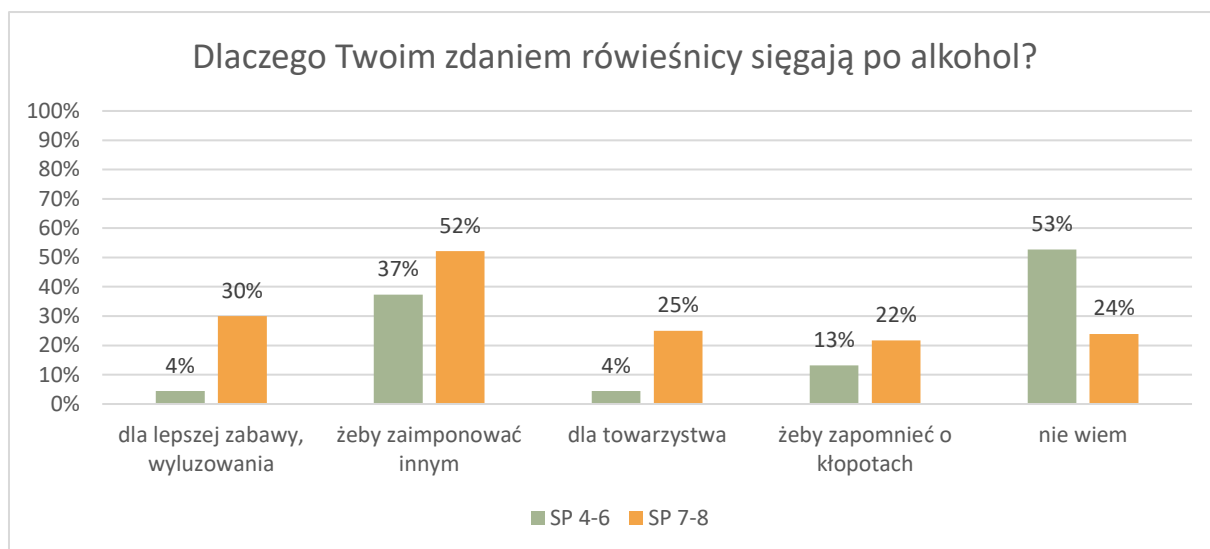
Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankiety w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino⁸.

Diagnoza w pierwszej kolejności przedstawia odpowiedzi młodych osób na pytanie, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **3% uczniów klas 4-6 oraz 47% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej na imprezy i dyskoteki (SP 4-6: 67% SP 7-8: 33%) oraz podczas spędzania czasu na świeżym powietrzu (SP 4-6: 33% SP 7-8: 42%).

⁸ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

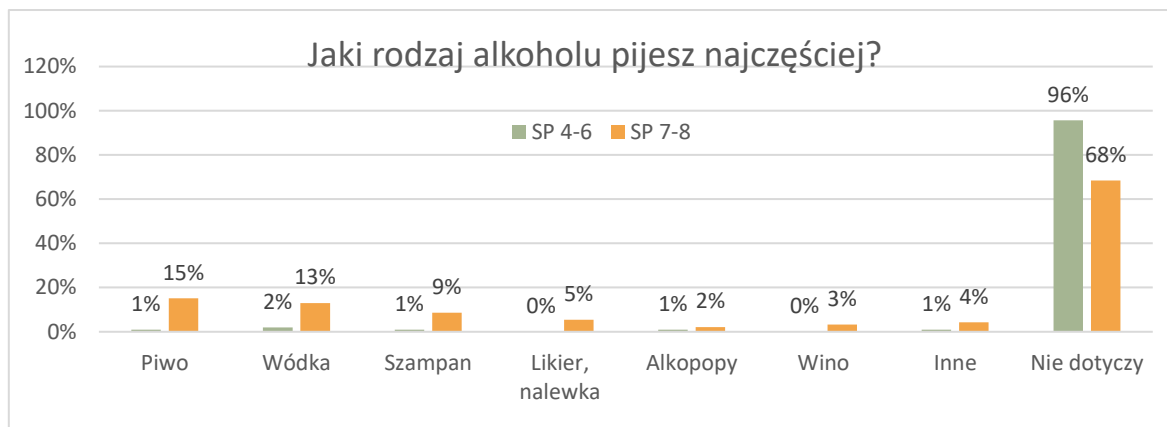
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 37%, SP 7-8: 52%), oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 22%).

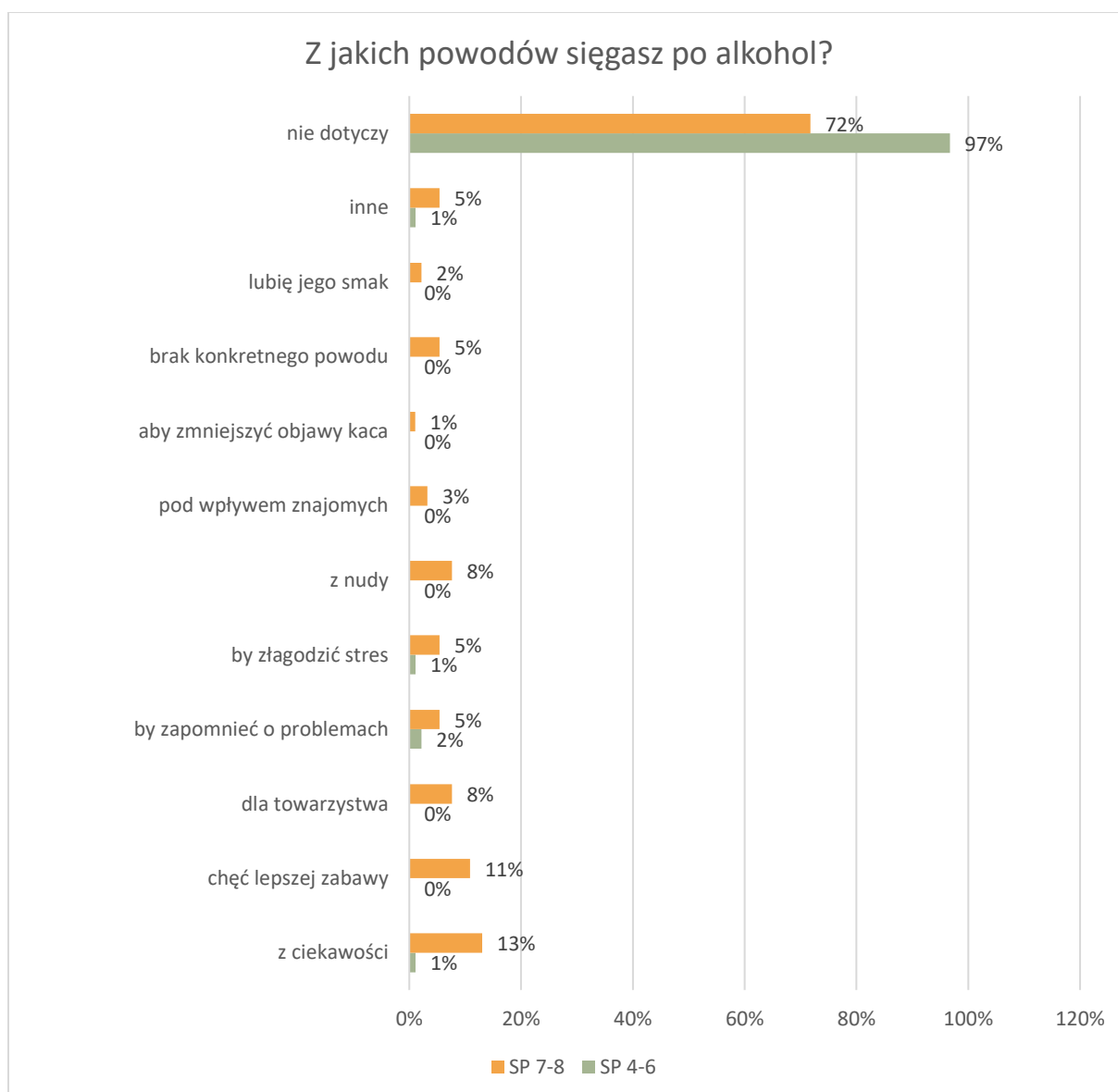
W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Inicjację alkoholową ma za sobą 5% uczniów SP 4-6 oraz 14% uczniów SP 7-8. Co więcej, uczniowie zadeklarowali, że najczęściej spożywają alkohol rzadziej niż raz w miesiącu (SP 4-6: 5%; SP 7-8: 11%), a także co najmniej raz w tygodniu (SP 7-8: 3%).

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie szkół podstawowych Gminy Sienko deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6: 1%, SP 7-8: 15%) oraz wódkę (SP 4-6: 2%; SP 7-8: 13%).** Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

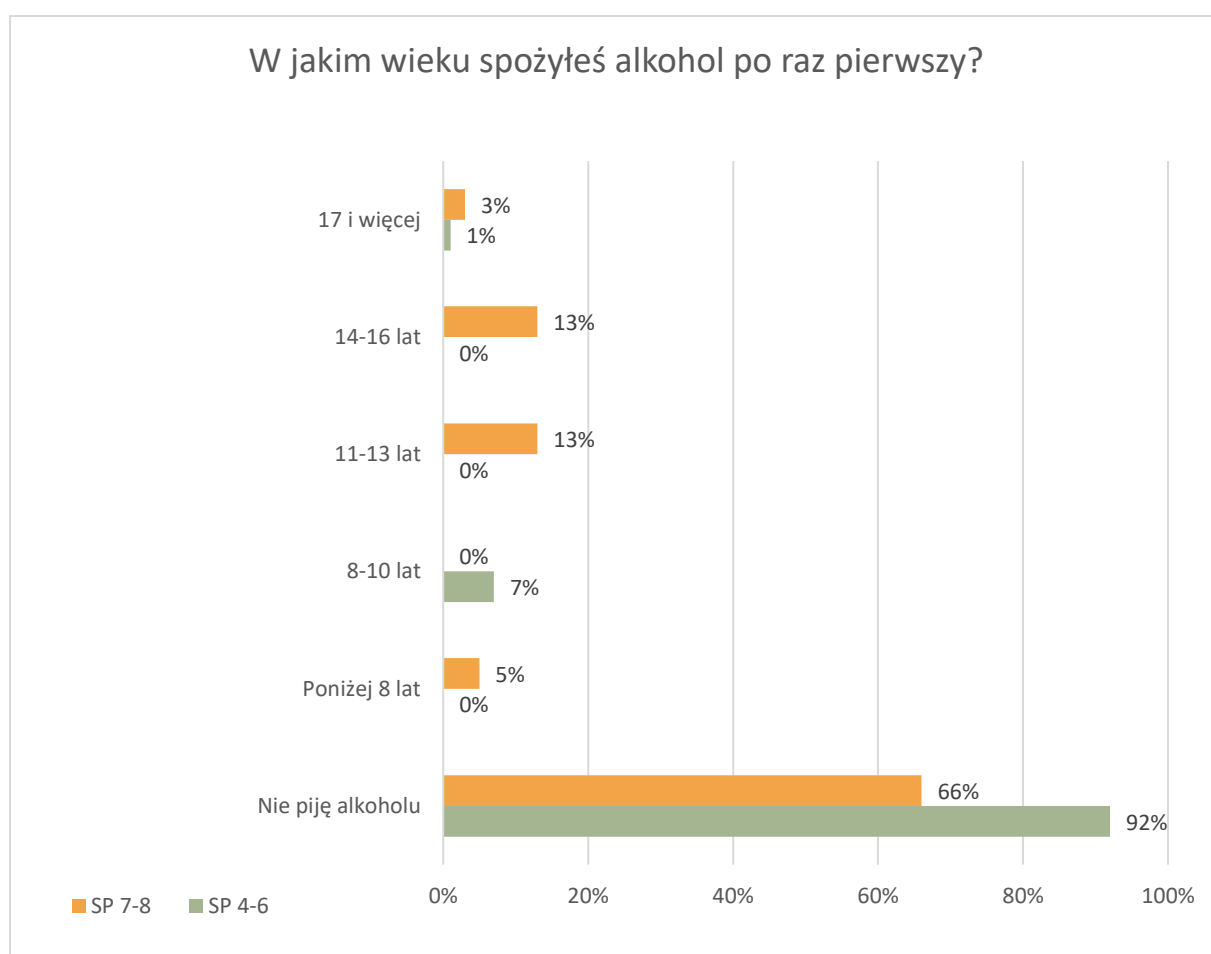

Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny: na to, że piją alkohol, aby zapomnieć o problemach (SP 4-6: 2%; SP 7-8: 5%), z ciekawości (SP 7-8: 13%), dla towarzystwa (SP 7-8: 8%), z chęci lepszej zabawy (SP 7-8: 11%) oraz z powodu nudy (SP 7-8: 8%).

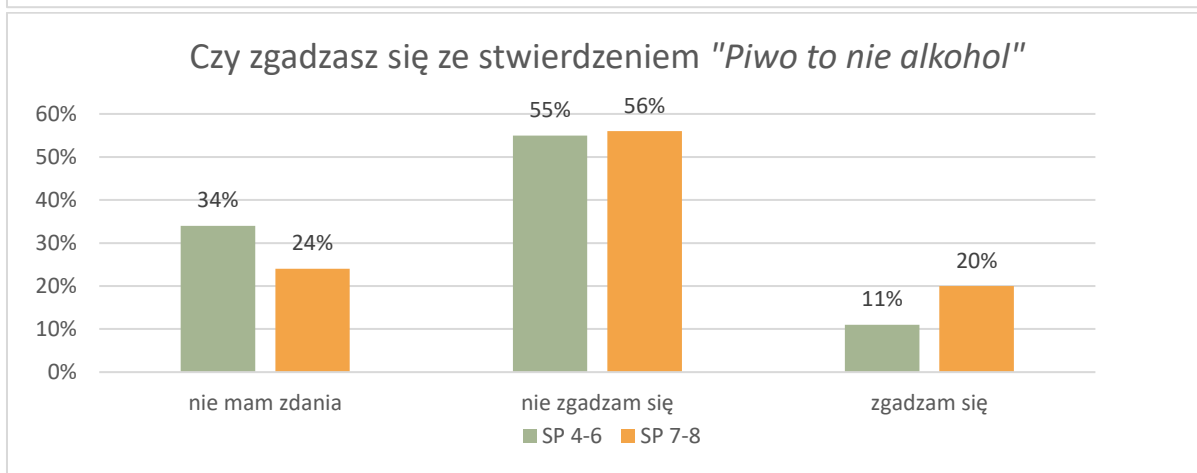
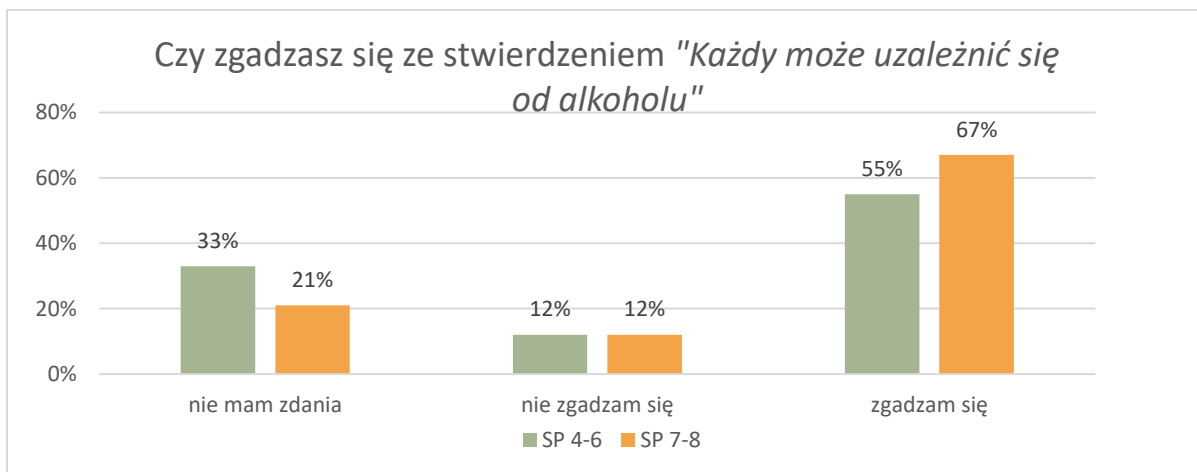
Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁹.

Uczniowie deklarujący spożycie alkoholu zostali zapytani, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Młodszy uczniowie przeważnie wskazali na wiek 8-10 lat, a starsi na przedział 11-13 oraz 14-16 lat (po 13%). W tym pytaniu 92% młodszych i 66% starszych uczniów zadeklarowało abstynencję.

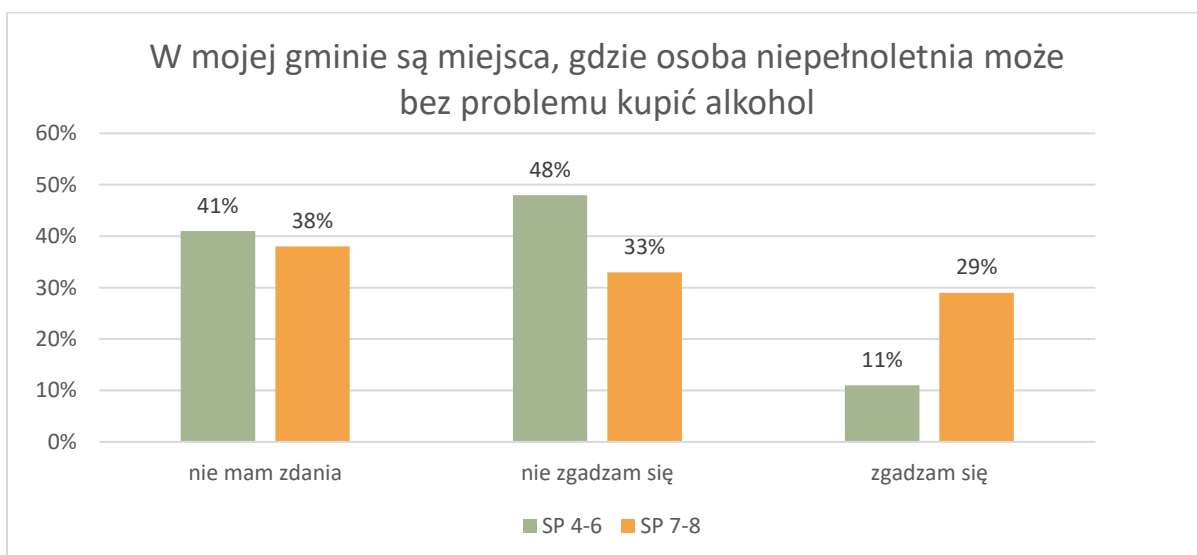

Większa część (SP 4-6: 55%; SP 7-8: 67%) ankietowanych uczniów ma świadomość spożywania alkoholu i stwierdza, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 20%). Co oznacza, że spora część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

⁹ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

Wydaje się, że alkohol w Gminie Sicienko jest dość łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **11% uczniów SP 4-6 oraz 29% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

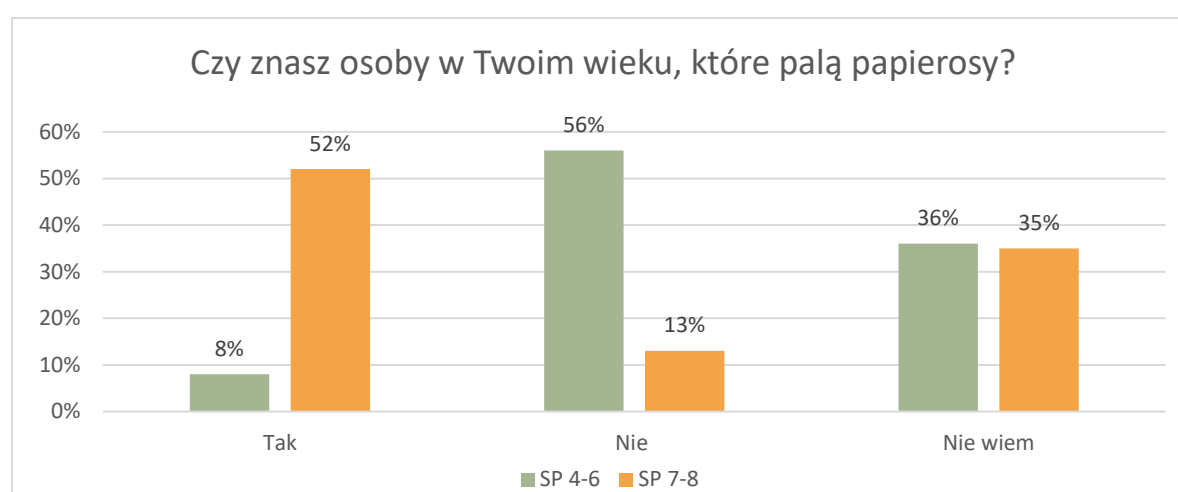

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

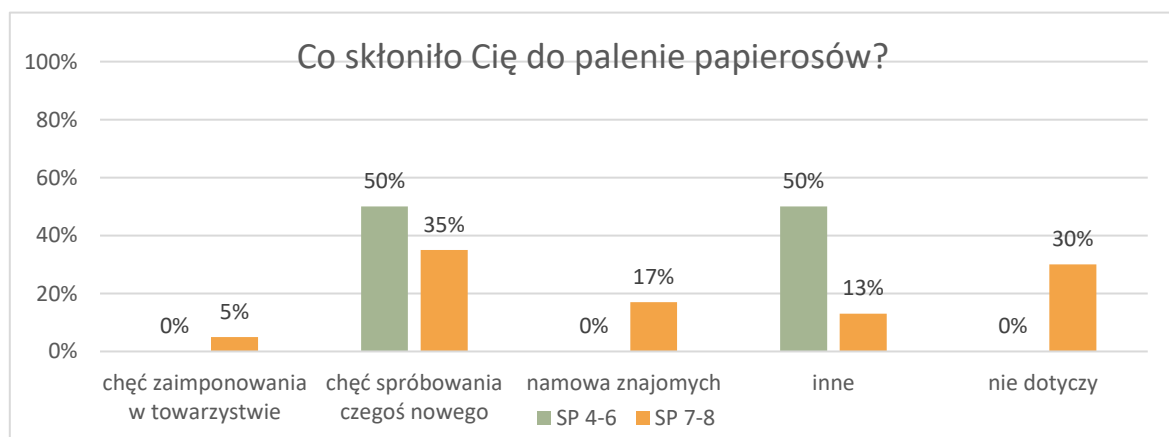
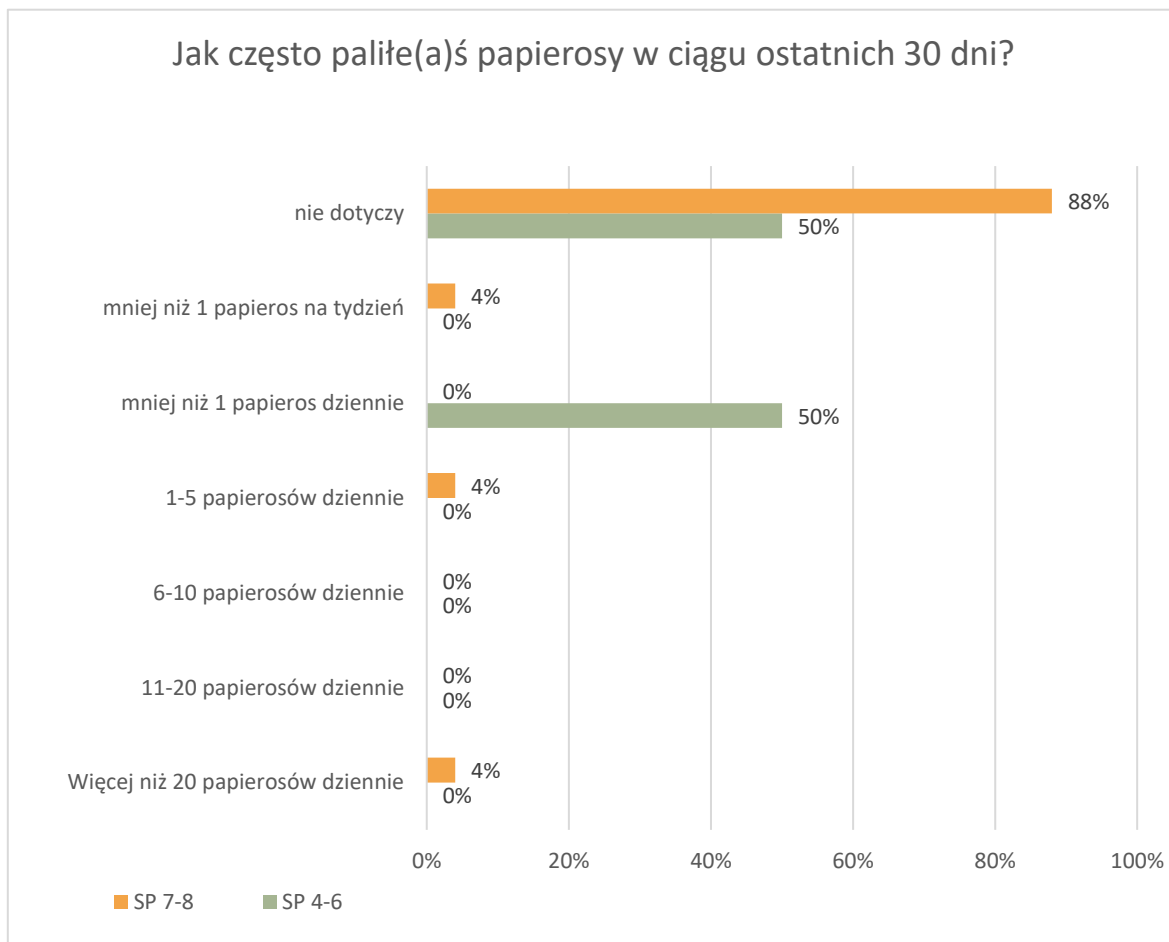
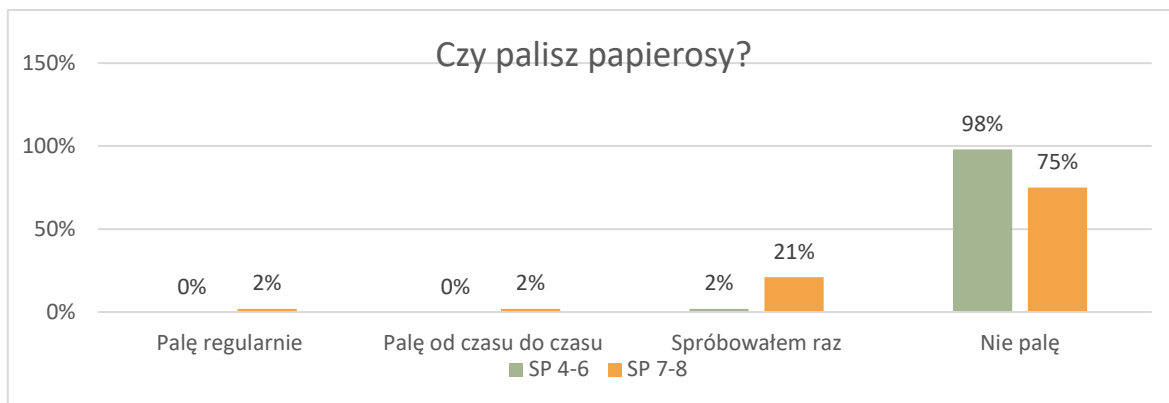
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy SP 4-6: 36%, SP 7-8: 35%. Jednakże 8% młodszych i 52% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Pozostałe 56% uczniów klas 4-6 oraz 13% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 2% uczniów klas 4-6 oraz 25% uczniów klas 7-8, z czego 2% uczniów młodszych i 21% starszych deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

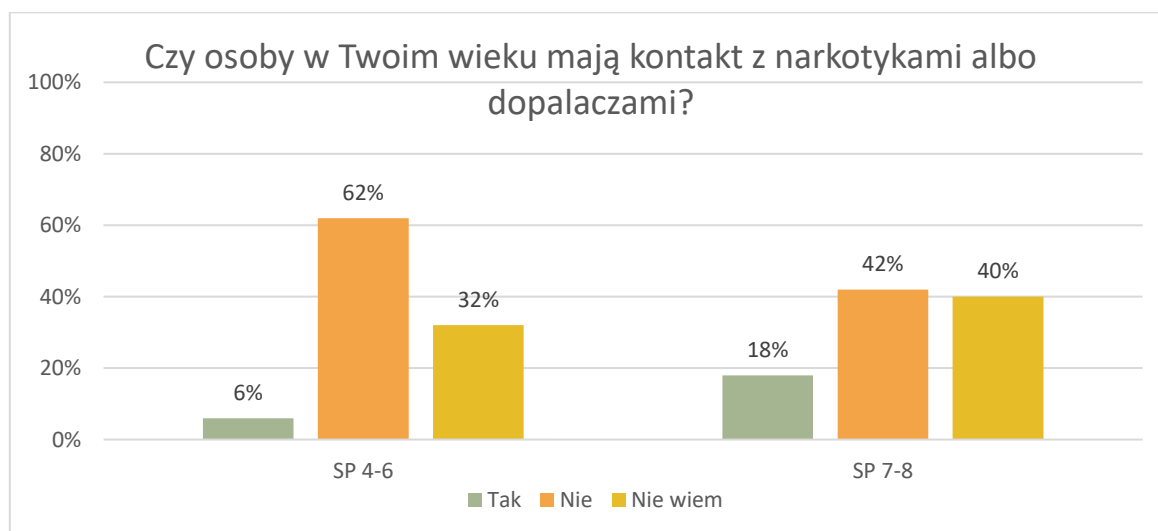
50% najmłodszych uczniów deklarujących, że mają za sobą inicjację nikotynową przyznali, że w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem nie palili papierosów lub palili mniej niż 1 papieros dziennie (50%). Natomiast starsi uczniowie wskazali, że palili od 1 do 5 papierosów dziennie, a nawet więcej niż 20 sztuk dziennie. Najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego** (SP 4-6: 50%; SP 7-8: 35%).

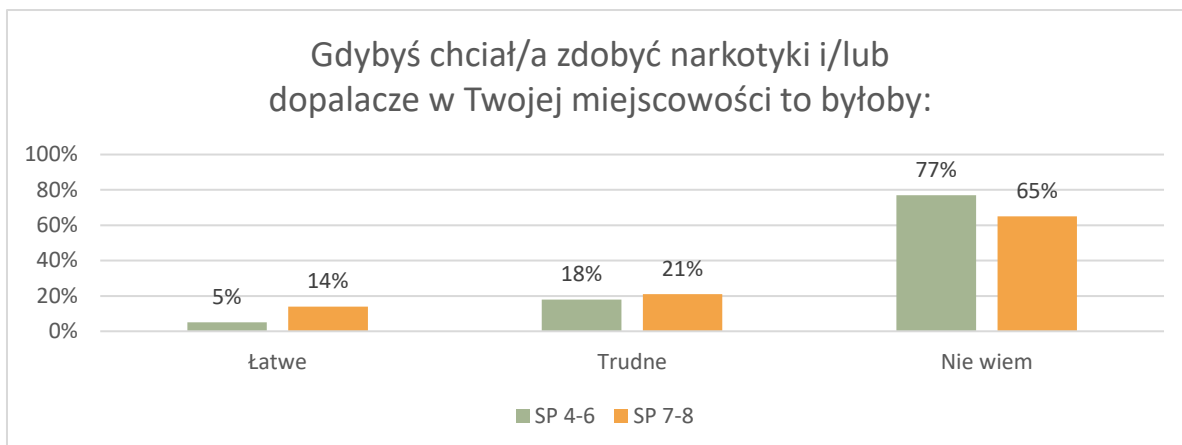
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ekstazy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

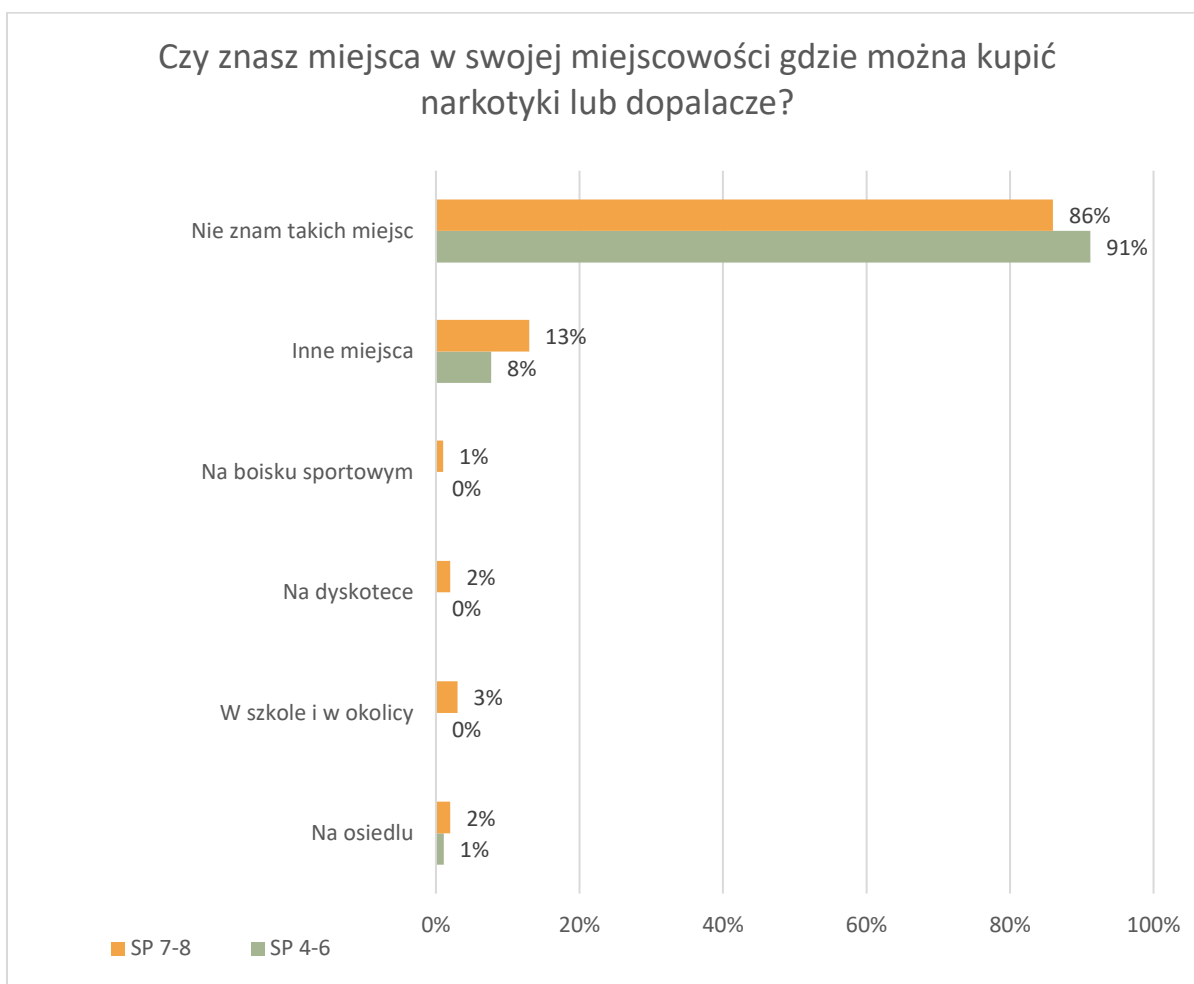
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 6% uczniów klas 4-6 oraz 18% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. Jednocześnie, nie pojawiły się deklaracje uczniów Gminy Sicienko w których przyznałoby, że przyjmowali substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne** (SP 4-6: 77%; SP 7-8: 65%). Jednakże, **14% uczniów klas 7-8 twierdzi, że byłoby to łatwe**, a **18% uczniów klas 4-6 oraz 21% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że byłoby to trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

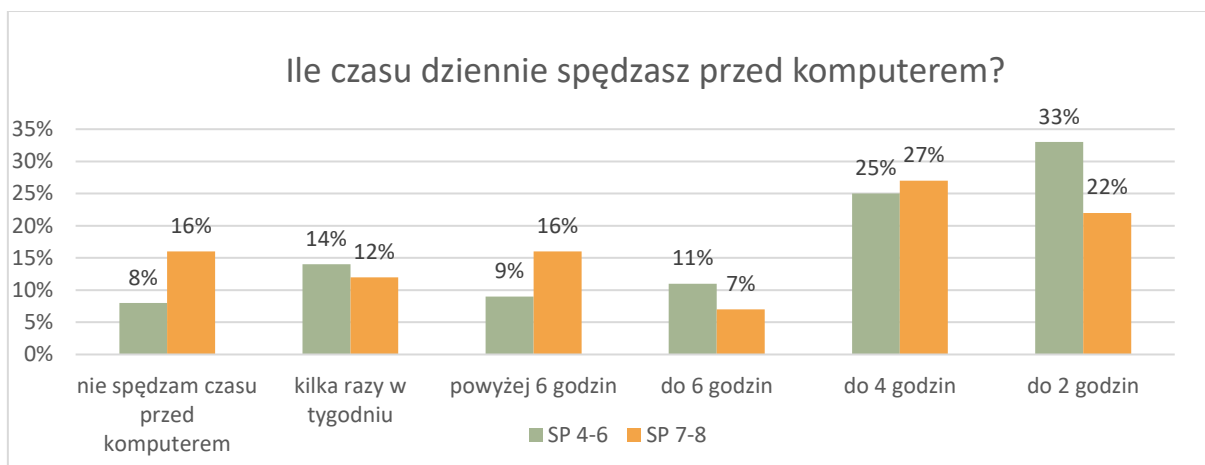
Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 91%, SP 7-8: 86%), **aczkolwiek pojawiły się wskazania uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje.**

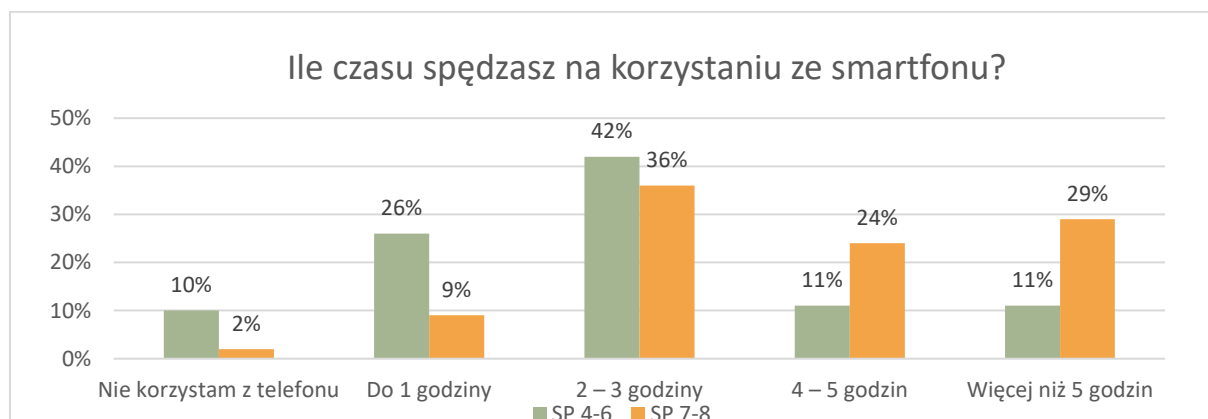
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD

Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego¹⁰.

Niepokojący wydaje się być fakt, że uczniowie szkół podstawowych Gminy Sicienko najczęściej spędzają przed komputerem do 4 godzin dziennie (SP 4-6: 58%; SP 7-8: 49%).

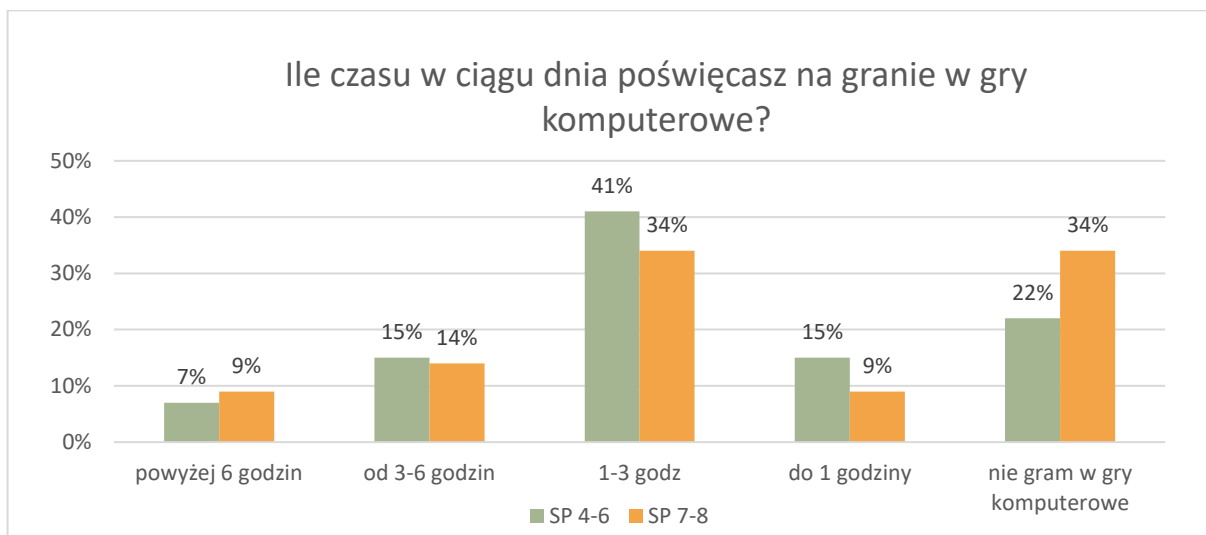
W przypadku korzystania ze smartfonu młodsi uczniowie deklarują najczęściej czas do 3 godzin dziennie (łącznie SP 4-6: 68%). Niepokojące są deklaracje 53% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 4 godzin dziennie.

¹⁰ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 22% uczniów klas 4-6 oraz 34% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe. Natomiast, warto zwrócić uwagę, że najwięcej czasu na gry komputerowe poświęcają uczniowie młodszych klas.

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

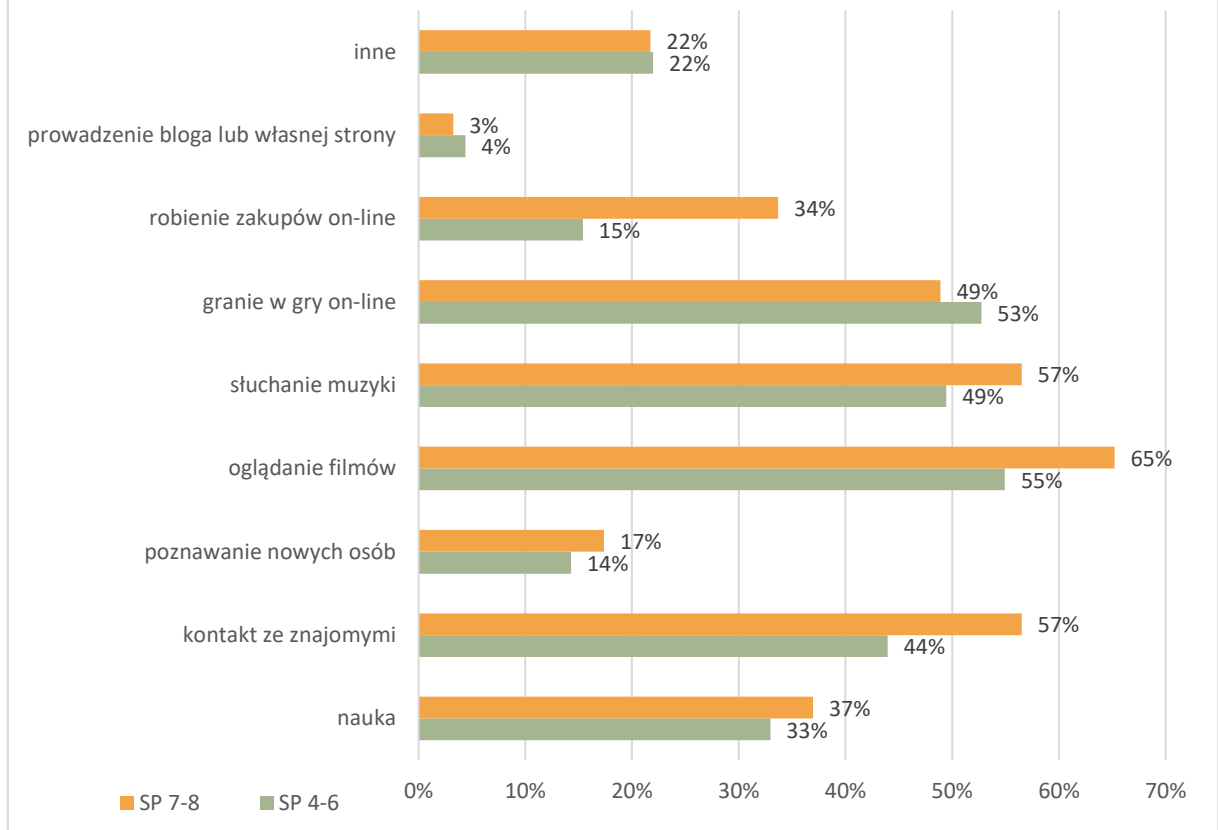
Jeżeli chodzi o **powody korzystania z komputera i Internetu** uczniowie wskazywali kolejno na:

- **SP 4-6:** oglądanie filmów (55%), granie w gry on-line (53%), słuchanie muzyki (49%) oraz kontakt ze znajomymi (44%);

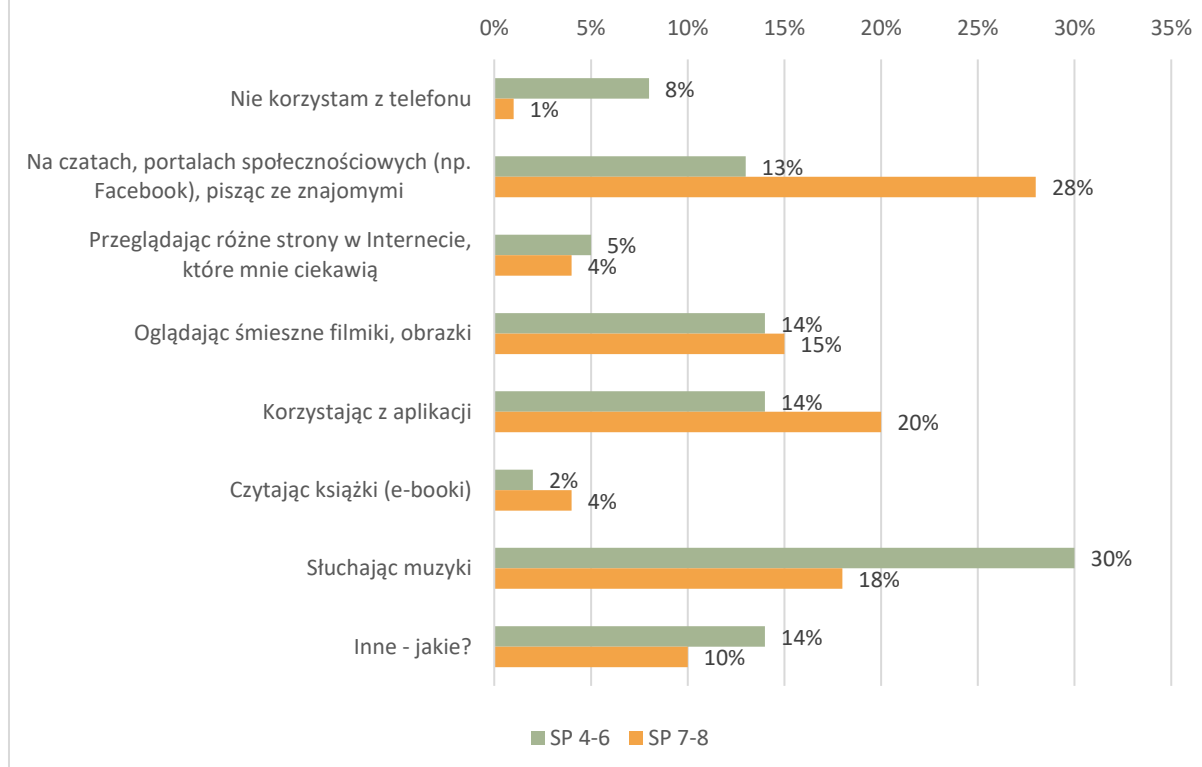
- **SP 7-8:** oglądanie filmów (65%), słuchanie muzyki i kontakt ze znajomymi (po 57%) oraz granie w gry on-line (49%).

Natomiast podczas korzystania z telefonu komórkowego na pierwszym miejscu znajdują się: słuchanie muzyki (SP 4-6: 30%), portale społecznościowe (SP 7-8: 28%) oraz oglądanie tzw. memów (SP 4-6: 14%; SP 7-8: 15%).

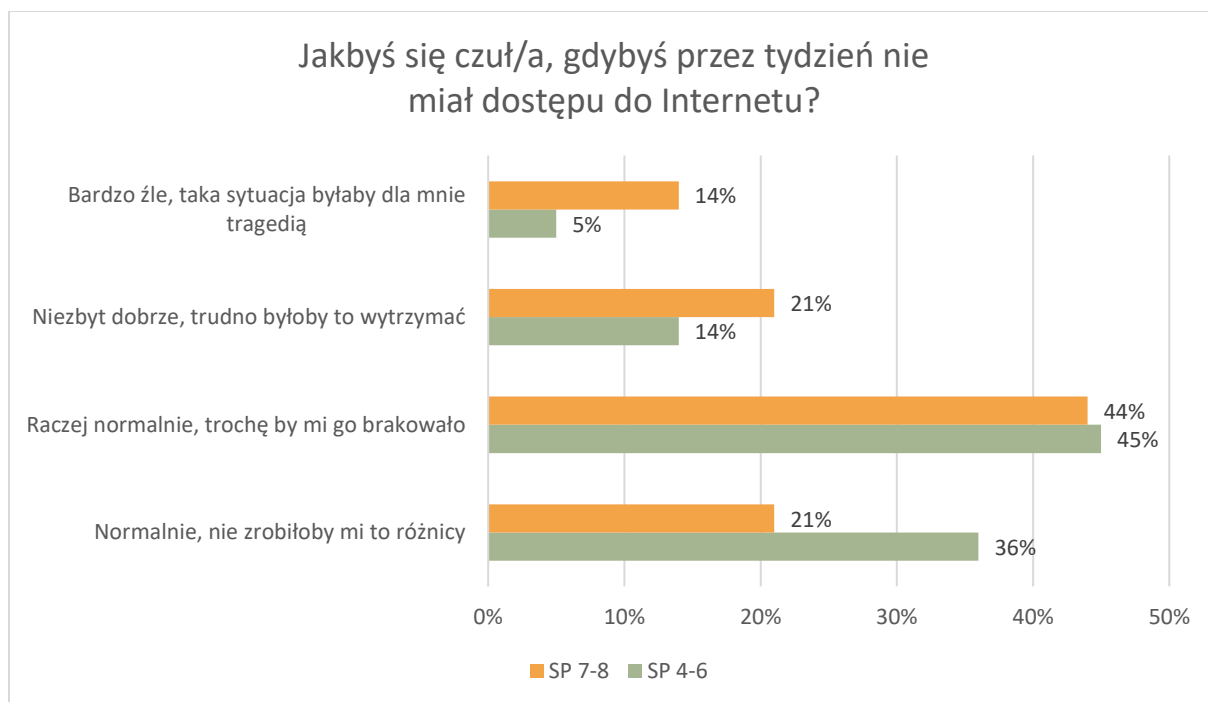
Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?

Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?

Łącznie **81% uczniów klas 4-6 oraz 65% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że **odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 14%; SP 7-8 – 21%)**. Jednocześnie 5% uczniów klas 4-6 oraz 14% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliłoby bardzo negatywnie**.

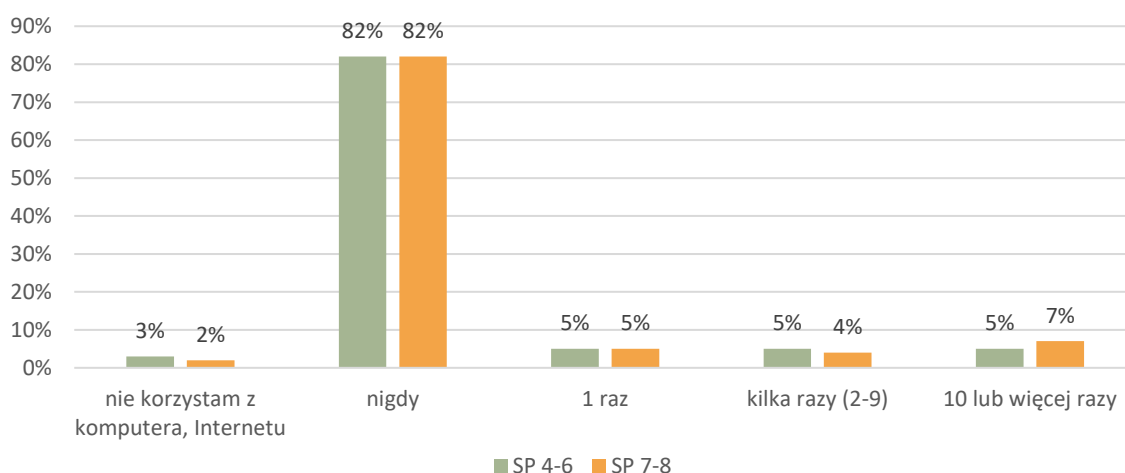

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹¹.

Uczniowie z Gminy Sicienko w sporej większości (SP 4-6: 82%, SP 7-8: 82%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 15% uczniów młodszych oraz 16% starszych miało do czynienia z taką formą hazardu.

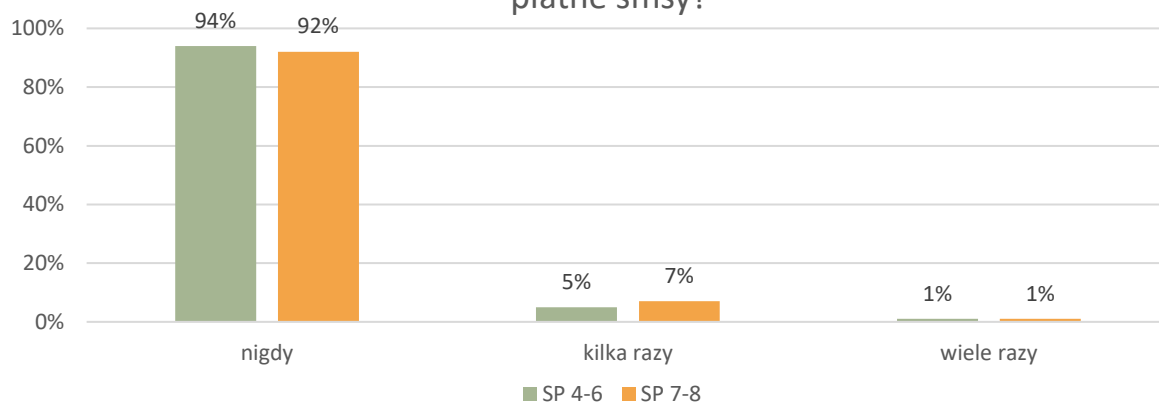
¹¹ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Grałeś/aś w jakiegokolwiek gry internetowe na pieniądze?

Jeżeli chodzi o konkursy polegające na wysyłaniu płatnych smsów organizowane przez telewizję, gazety czy operatorów telefonicznych, badania wskazują, że wśród młodzieży Gminy Sicienko nie są one popularne – 94% uczniów klas 4-6 oraz 92% uczniów 7-8 nigdy nie brało w nich udziału.

Czy brałeś/aś udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysła się płatne smsy?

Uczniowie Gminy Sicienko na potrzeby diagnozy wyrazili swoją opinię na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe tabele.

KLASY 4-6

	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo często	Nie występuje
Zakupoholizm	7%	16%	22%	55%
Siecioholizm	22%	25%	15%	38%
Uzależnienie od hazardu	5%	2%	9%	84%
Zaburzenia odżywiania	7%	5%	19%	69%
Uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych)	24%	24%	14%	38%

KLASY 7-8

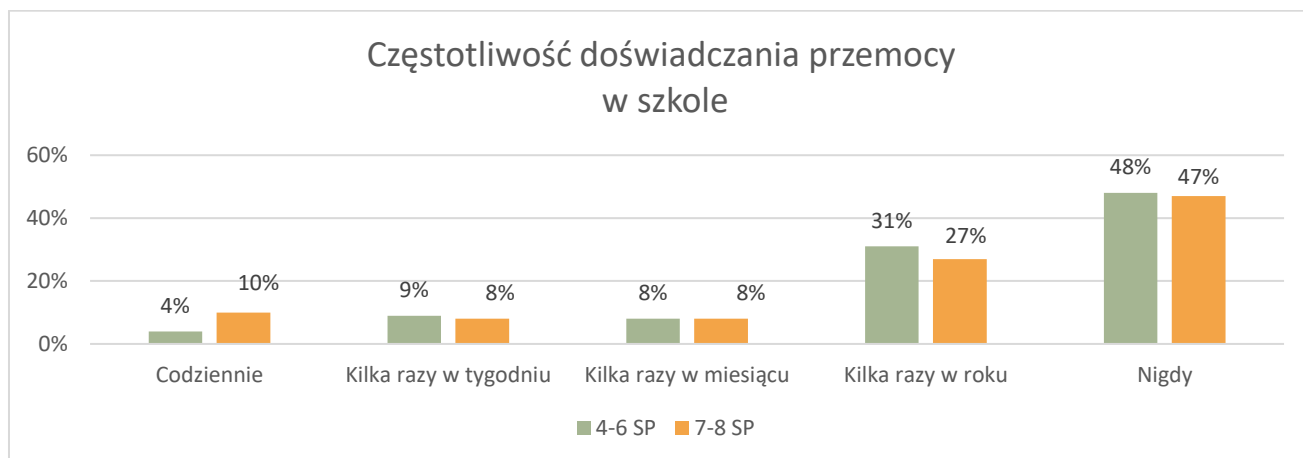
	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo często	Nie występuje
Zakupoholizm	22%	30%	13%	35%
Siecioholizm	32%	26%	22%	20%
Uzależnienie od hazardu	11%	8%	13%	68%
Zaburzenia odżywiania	17%	22%	13%	48%
Uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych)	40%	22%	20%	18%

PRZEMOC, CYBERPRZEMOC ORAZ SAMOOCENA UCZNIÓW

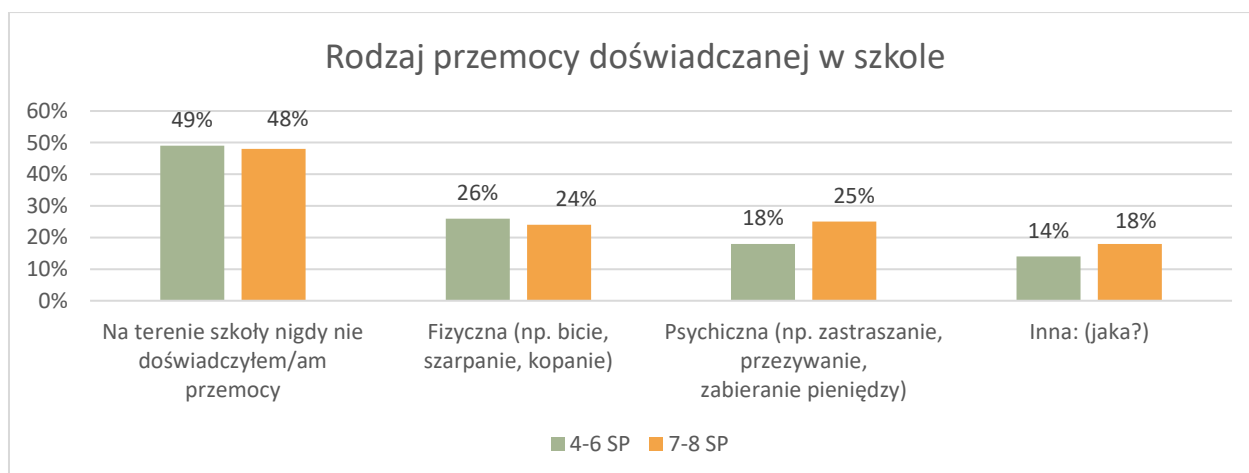
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Diagnoza przeprowadzona w Gminie Sicienko pozwala przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym. **Spora część uczniów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy doświadczanej ze strony innych uczniów (48% 4-6 SP; 47% 7-8 SP).**

Niepokojące, wydają się dane, że jest grupa uczniów, która przyznaje, że kilka razy w tygodniu doświadcza w szkole przemocy (9% 4-6 SP; 8% 7-8 SP). Należy również zwrócić uwagę na fakt, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące

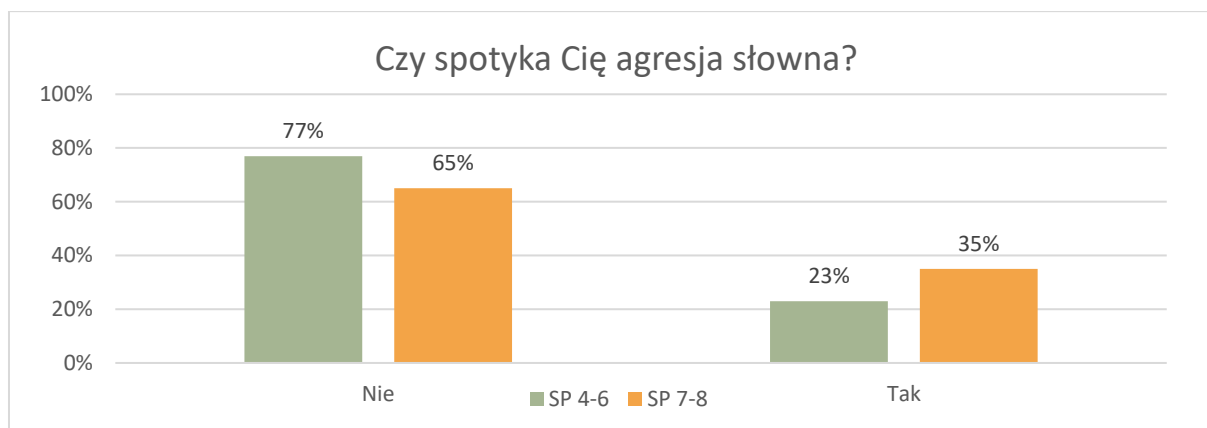
o doświadczaniu przemocy w szkole: **codziennie (SP 4-6: 4%; SP 7-8: 10%)**, kilka razy w miesiącu i roku.

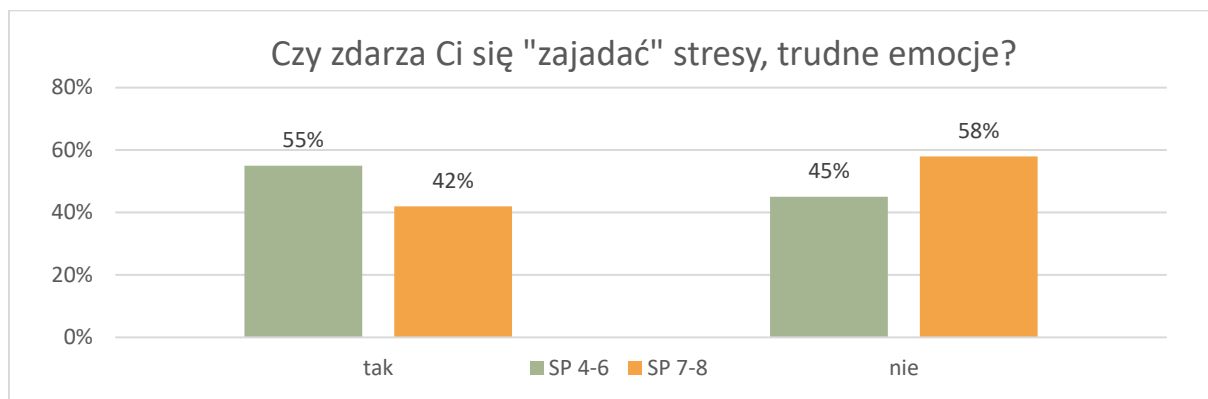

Istoty jest również rodzaj doświadczanej przez uczniów przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że młodsi uczniowie częściej padają ofiarami przemocy fizycznej, natomiast starsi psychicznej.

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkół Gminy Sicienko wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 23%; SP 7-8: 35%). Jak wskazały badania, spora część uczniów nie radzi sobie ze stresem oraz trudnymi emocjami i wówczas niekontrolowanie sięga po jedzenie (tzw. zjawisko zjadania stresu).

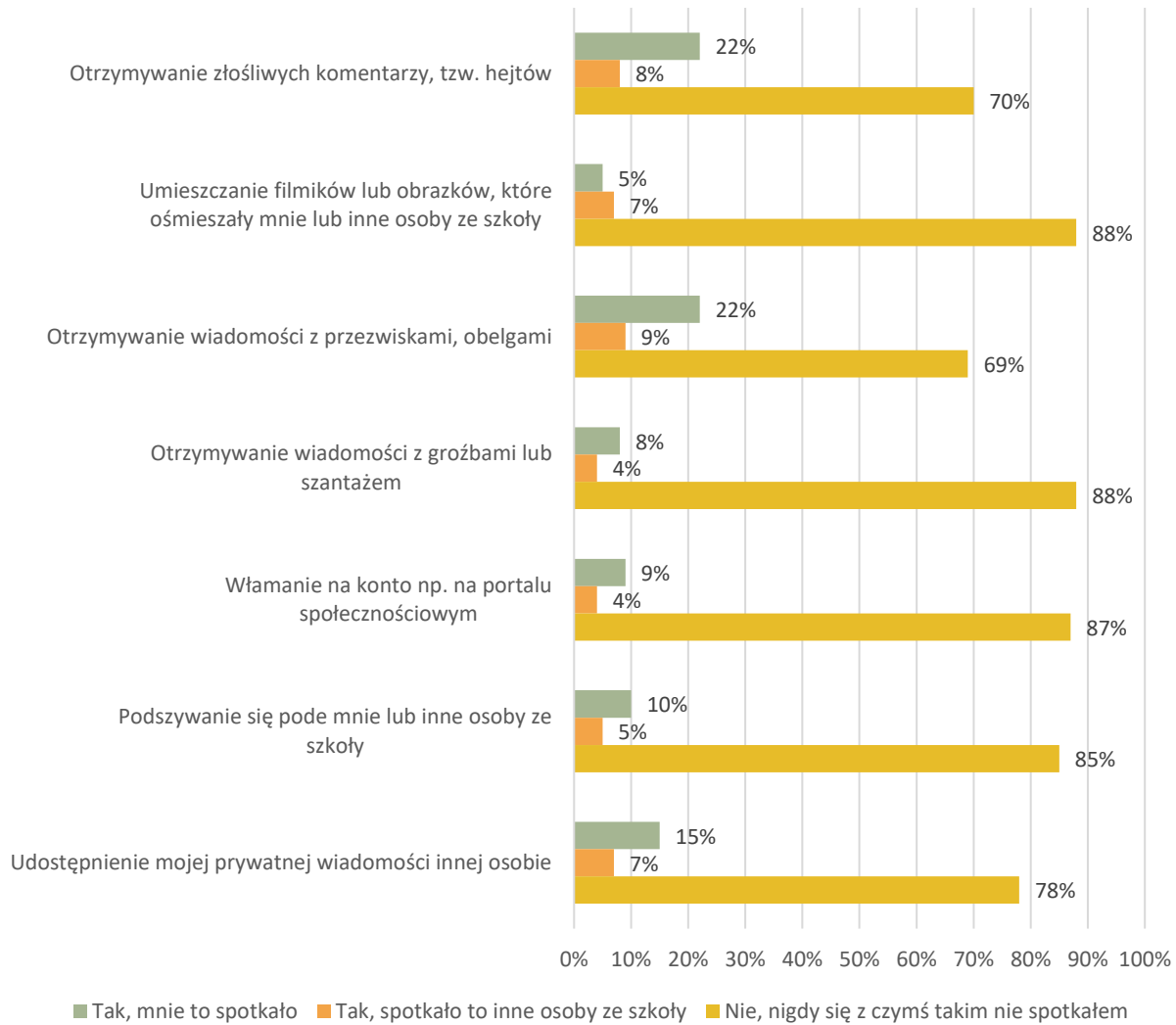
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Sicienko nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

22% uczniów SP 4-6 oraz 34% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

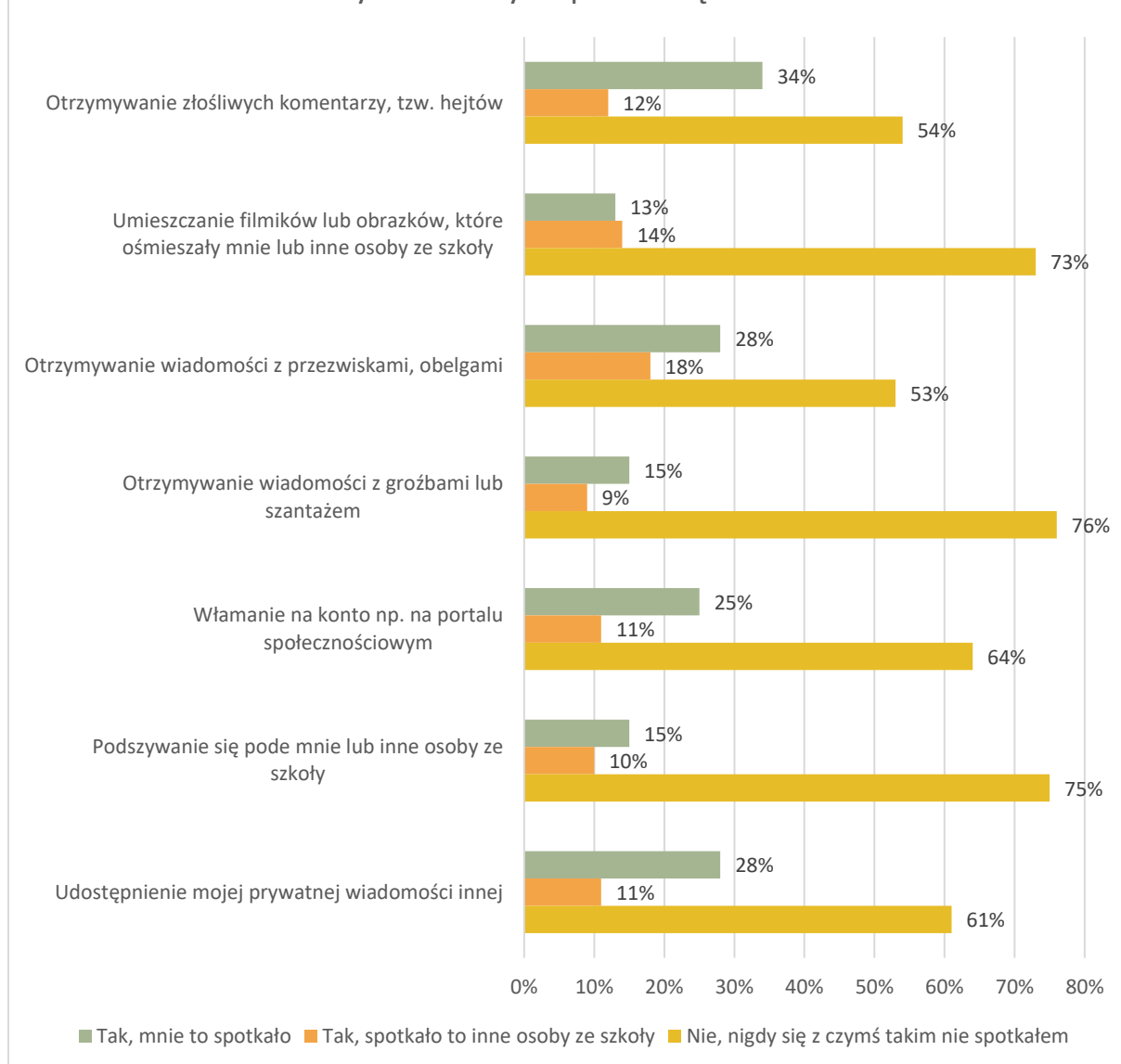
Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 - 22%; SP 7-8- 28%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (SP 4-6 - 15%; SP 7-8 - 28%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6

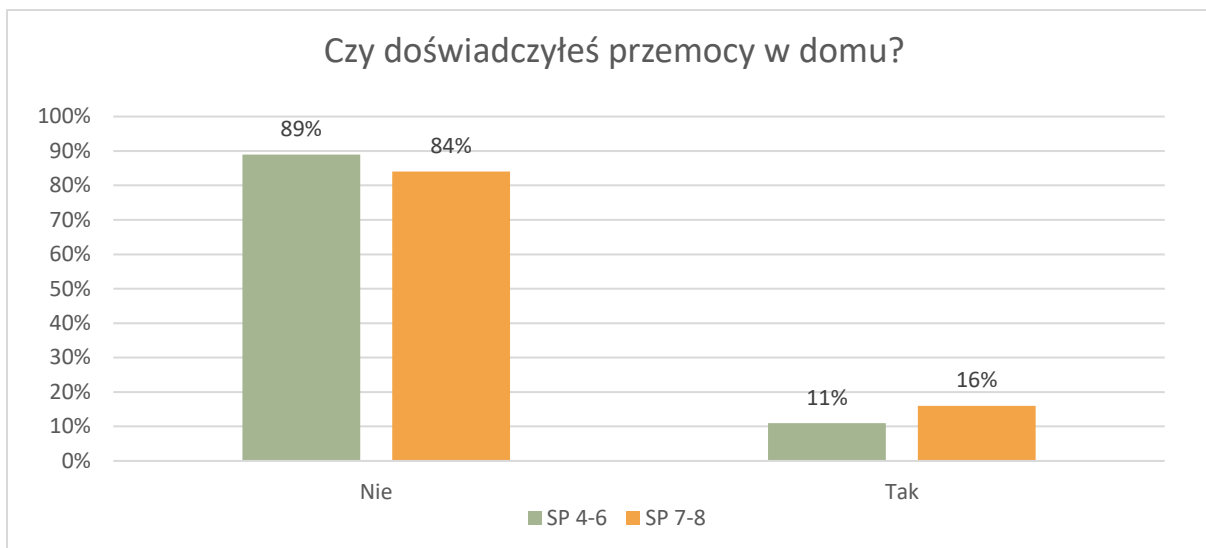
Styczeń z cyberprzemocą: SP 7-8

Jedną z przyczyn sięgania po napoje alkoholowe przez młodzież, która ma istotne znaczenie, jest niska samoocena. „Osoba z wysoką samooceną niełatwo ulega wpływowi otoczenia. Ma swoje zdanie, jest mniej podatna na namowy, potrafi stanowczo przeciwstawić się większości. Nie wstydzi się odmówić wypicia alkoholu nawet wtedy, gdy jest w mniejszości. Im wyższa samoocena, tym większe prawdopodobieństwo, że młody człowiek nie będzie sięgał po alkohol pod presją środowiska”¹².

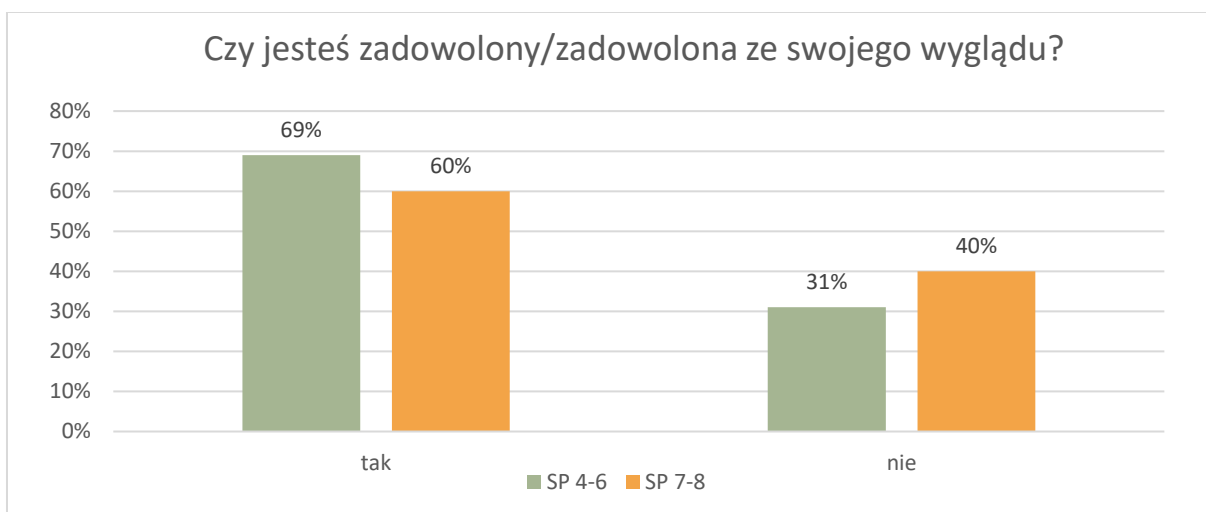
Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym oba te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Gminy Sienko (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 16%).

¹² Szymańska M. (2008), Samoocena młodzieży mającej kontakt z alkoholem. Problemy opiekuńczo-wychowawcze, 4, s. 43-45

Z przeprowadzonych badań można wywnioskować pewną zależność pomiędzy wiekiem a wysokością samooceny – im starsi uczniowie, tym samoocena jest niższa. Najbardziej ze swojego wyglądu zadowoleni są uczniowie klas 4-8 (69%).

W związku z powyższym – bardzo istotnym wydaje się, aby planując działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, należy wspierać ich również w zakresie kształtowania właściwej samooceny.

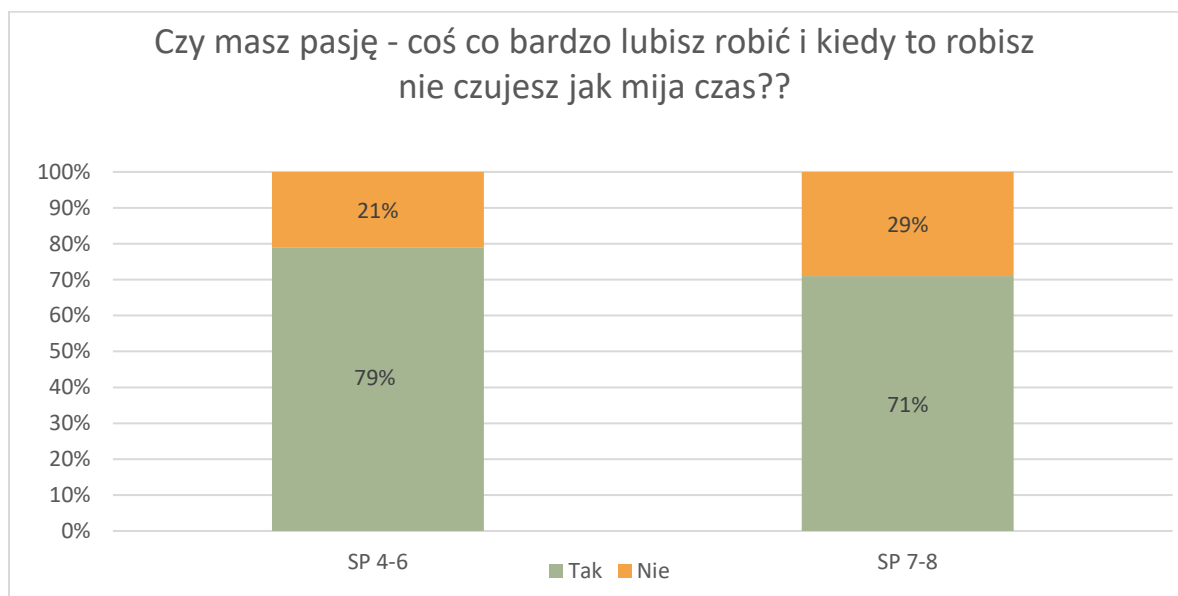
CZAS WOLNY

Wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczają wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobnie jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około

jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%), a jej popularność utrzymuje się od dwóch lat na wyższym niż wcześniej poziomie¹³.

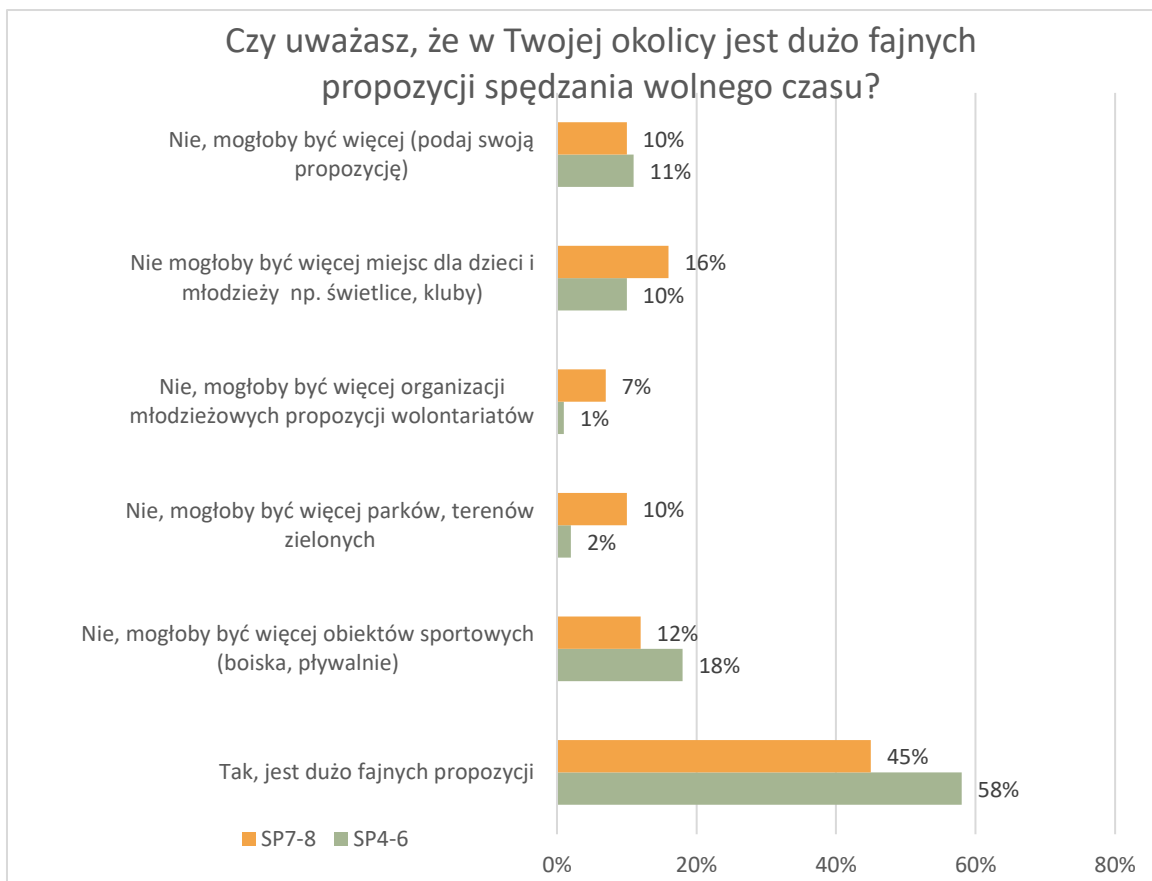
Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

W pytaniu czy uczniowie mają pasję **79% SP 4-6 oraz 71% SP 7-8** udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Uczniowie w tym pytaniu wskazywali na aktywności: m.in. piłkę nożną, taniec, jazda na rowerze czy hulajnodze, programowanie, gotowanie, pływanie oraz aktywności artystyczne typu śpiew i rysowanie.

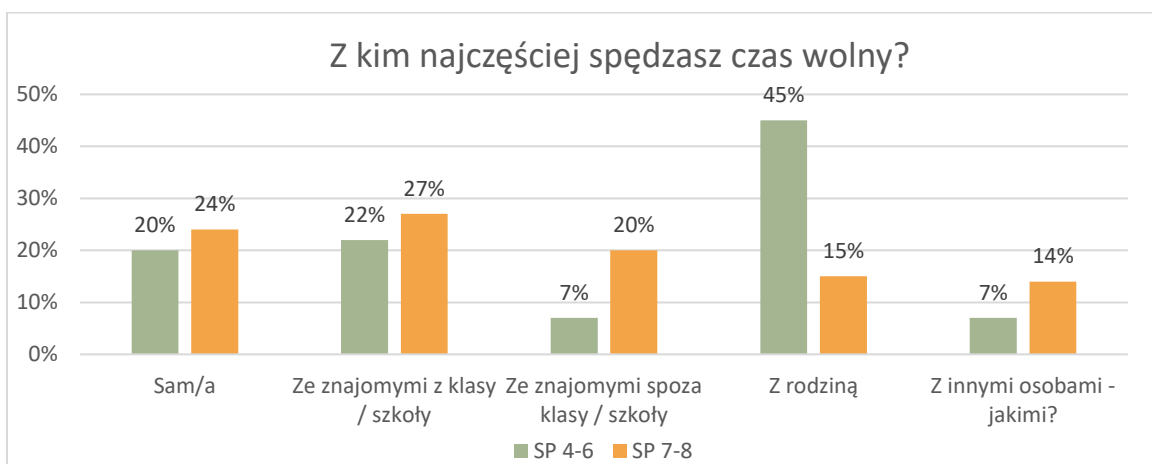
Uczniowie uważają również, że w okolicy jest wiele atrakcyjnych propozycji spędzania wolnego czasu, jednak zaznaczają, iż mogłoby pojawić się więcej obiektów sportowych (SP 4-6 – 18%) oraz miejsc dla dzieci i młodzieży (SP 7-8 – 16%).

¹³ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Młodzież 2018, Warszawa 2019 (dostęp: 5.10.2020 r.)

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Uczniowie najczęściej wolnego czasu spędzają z rodziną (SP 4-6: 45%) lub ze znajomymi z klasy (SP 4-6: 22%; SP 7-8: 27%). Co więcej, względnie duży odsetek uczniów woli ten czas spędzić samotnie (SP 4-6: 20%; SP 7-8: 24%).

Analiza porównawcza wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów szkół Gminy Sicienko w 2019 roku do badań z 2022 roku

Poniżej wyszczególniono różnice pomiędzy badaniami w poszczególnych badanych obszarach dla szkół podstawowych Gminy Sicienko:

- Alkohol:
 - deklaracja dotyczące inicjacji alkoholowej na niższym poziomie: w porównaniu do badań z 2019 roku:

	Klasy 4-6	Klasy 7-8
Badanie z 2019 r.	15%	60%
Badanie z 2022 r.	5% (-10p.p.)	14% (-46p.p.)

- Papierosy:
 - deklaracja dotyczące inicjacji nikotynowej na niższym poziomie w porównaniu do badań z 2019 roku

	Klasy 4-6	Klasy 7-8
Badanie z 2019 r.	10%	36%
Badanie z 2022 r.	2% (-8p.p.)	25% (-11p.p.)

- Narkotyki i dopalacze:
 - deklaracje dotyczące inicjacji narkotykowej aktualnie nie występują w porównaniu do badań z lat ubiegłych

	Klasy 4-6	Klasy 7-8
Badanie z 2019 r.	1%	2%
Badanie z 2022 r.	0% (-1p.p.)	0% (-2p.p.)

- Przemoc w szkole:
 - deklaracje uczniów wskazują, że aktualnie większa liczba z nich doświadczyła w środowisku szkolnym przemocy ze strony innych uczniów.

	Klasy 4-6	Klasy 7-8
Badanie z 2019 r.	32%	35%
Badanie z 2022 r.	52% (20p.p.)	53% (18p.p.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet

OPINIA ŚRODOWISKA SZKOLNEGO

Przedstawiciele szkół publicznych z terenu Gminy Sicienko wypowiedzieli się na temat zapotrzebowania i możliwych ścieżek rozwoju profilaktyki na terenie ich placówek oraz całej gminy. Większość z otrzymanych informacji odnosiła się do chęci kontynuowania rozpoczętych już działań oraz możliwości poszerzenia umiejętności kadry między innymi w zakresie programów rekomendowanych. Pojawiły się również opinie, wskazujące, że nawet pomimo posiadania przeszkolonej i kompetentnej kadry, z różnych powodów nie udaje się rozpocząć nowych projektów. Powody te nie zostały nazwane wprost, jednak można odnieść wrażenie, że jest to przede wszystkim brak czasu oraz niedostateczne w porównaniu z innymi możliwościami zarobkowymi kadry wynagrodzenie za realizację programów.

Przedstawiciele szkół wskazali również pozytywny wpływ realizacji takich działań jak półkolonie profilaktyczne na uczniów oraz wyrazili potrzebę realizacji szkolenia dla rodziców poświęcone zapobieganiu i szybkiemu reagowaniu na zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież. Szkolenia te miałyby być skierowane przede wszystkim do rodziców, jednak niewątpliwie skorzystałaby na nich również kadra nauczycielska.

Założenia Programu pozwalają na organizację dodatkowych szkoleń dla nauczycieli oraz dostosowanie stawek wynagrodzenia do zapotrzebowania. W latach 2023-2025 planowana jest kontynuacja prowadzonych do tej pory zajęć, ale również powiększanie ich oferty przede wszystkim o programy rekomendowane nierealizowane dotychczas na terenie gminy. Szkoły zaproponowały również zaplanowanie w Programie podjęcia współpracy z osobami lub firmami zewnętrznymi, które realizują różnego rodzaju warsztaty, konferencje, ale też programy profilaktyczne.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Sicienko

- W opinii mieszkańców Gminy Sicienko najistotniejszymi problemami społecznymi są: zanieczyszczenie powietrza (86%), uzależnienia behawioralne (74%), uzależnienie od alkoholu (69%) oraz uzależnienie od papierosów (67%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: alkoholizm (94%), narkomania (66%) oraz nikotynizm (66%).
- 20% mieszkańców Gminy Sicienko deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 23% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić.
- Mieszkańcy Gminy Sicienko odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o umiarkowanym stopniu ryzyka – okazjonalnie spożywają alkohol, wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (1-2 porcje: 46%, 3-4 porcje: 16%),
- Dla ponad połowy badanych (67%) w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol.
- 69% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Sicienko nie jest rozpowszechnionym nałogiem – łącznie 79% badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych.
- 35% badanych respondentów deklaruje, że znają i mają w swoim środowisku przynajmniej jedną osobę przyjmującą substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Sicienko jest praktycznie niewystępujący – jedynie 4% badanych przyznało, że ma doświadczenia z grami hazardowymi.
- 80% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: wparcia psychologicznego dla rodzin (33%), prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (26%) oraz organizacji otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (20%).

4.ZADANIA I KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2023-2025

L.p.	Zamierzenia (działania)	Sposoby realizacji	Termin	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników
1.	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla mieszkańców Gminy Sienko uzależnionych od alkoholu.	Rozwijanie działalności Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego w Sienku (zwanego dalej RPK) poprzez finansowanie wynagrodzeń specjalistów: - psychoterapeuty psychologicznego, - psychologa, - terapeuty uzależnień,- psychologa dla osób dorosłych będących w stanie kryzysu oraz zakup materiałów niezbędnych do pracy, literatury fachowej i niezbędnego wyposażenia.	2023-2025	Liczba godzin, liczba odbiorców, liczba udzielonych porad, liczba osób skierowanych na badania.	Sprawozdania, prowadzona dokumentacja.
		Koszty utrzymania RPK (m.in. media, materiały biurowe, telefony służbowe).	2023-2025		
		Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjno-informacyjnych i propagujących działalność RPK.	2023-2025		
		Finansowanie kosztów badania przez biegłego psychiatrę sądowego i psychologa osób w przedmiocie uzależnienia na potrzeby wniosków kierowanych do Sądu Rejonowego o wszczęcie postępowania w celu poddania się leczeniu przymusowemu.	2023-2025		
		Finansowanie kosztów sądowych zgodnie z ustawą o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.	2023-2025		

2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.	Rozwijanie działalności Punktu Informacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie poprzez finansowanie: -specjalistycznej pomocy psychologa lub specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy na posiedzeniach roboczych, -zatrudnienia radcy prawnego, - dyżurów specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy "Telefonie Zaufania" w RPK.	2023-2025	Liczba osób korzystających z pomocy, liczba udzielonych porad, liczba odbiorców.	Sprawozdania, prowadzona dokumentacja.
		Współfinansowanie zadania Kujawsko-Pomorska "Niebieska Linia" Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, zgodnie z zawartym porozumieniem.	2023-2025		
		Zwiększanie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie poprzez kampanie społeczne, działania profilaktyczne i edukacyjne, propagowanie właściwych postaw wolnych od przemocy, informacje na temat możliwości uzyskania bezpłatnej pomocy i miejsc świadczących taką pomoc oraz włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy.	2023-2025		
		Prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki przemocy w rodzinie i programów rozwijających umiejętności wychowawcze i pozytywne relacje rodzinne.	2023-2025		

3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i zapobieganiu uzależnieniom behawioralnym (w szczególności dla dzieci, młodzieży oraz seniorów).	Finansowanie zajęć socjoterapeutycznych, realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych, w szczególności rekomendowanych, zajęć rozwijających zainteresowania oraz uczących konstruktywnego spędzania wolnego czasu obejmujących oddziaływania profilaktyczne, zajęć sportowych (zajęcia sportowe powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy ludzi wobec używek), warsztatów dotyczących uzależnień i cyberprzemocy.	2023-2025	Liczba uczestników, liczba prowadzonych grup.	Sprawozdania, prowadzona dokumentacja.
		Udział w kampaniach promujących zdrowy styl życia, których celem jest utrwalenie postaw abstynenckich oraz zwiększenie świadomości w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu, spożywania narkotyków i uzależnień behawioralnych.	2023-2025		
		Udział w kampaniach promujących wartości rodzinne.	2023-2025		
		Wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży upijającej się w obszarze pracy terapeutycznej i poprzez działania korekcyjno-wychowawcze.	2023-2025		

	Organizacja oraz dofinansowanie profilaktycznych form wypoczynku w ramach półkolonii, wycieczek, pogadanek, biwaków, obozów itp. z realizacją programów profilaktycznych.	2023-2025		
	Organizacja konkursów, wydarzeń kulturalnych (np. konferencji, koncertów, spektakli z udziałem mieszkańców gminy) dających możliwość samorealizacji i rozwoju talentów oraz pokazania przykładów dobrych praktyk będących alternatywą dla alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych oraz happeningów i innych form aktywności z udziałem prelegentów, ekspertów, artystów, zakup nagród, materiałów, wyżywienie uczestników spotkań, obsługa techniczna itp.	2023-2025		
	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie szkód zdrowotnych wynikających z picia alkoholu, spożywania narkotyków i uzależnień behawioralnych przez dzieci, młodzież, osoby dorosłe i seniorów.	2023-2025		
	Podjęcie działań edukacyjnych upowszechniających w społeczeństwie wiedzę na temat szkód wynikających z picia alkoholu przez kobiety w ciąży oraz promujących przekaz dotyczący konieczności zachowania abstynencji w czasie ciąży.	2023-2025		

		Organizacja i finansowanie kampanii edukacyjnych, badań i diagnoz kierowanych do ogółu społeczeństwa gminy.	2023-2025		
		Realizacja działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób prowadzących dziecięce lub młodzieżowe grupy socjoterapeutyczne.	2023-2025		
		Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu i innych uzależnień dla konsumentów i ich otoczenia.	2023-2025		
4.	Szkolenie osób działających w obszarze profilaktyki i przeciwdziałania przemocy.	Finansowanie i dofinansowywanie szkoleń, warsztatów, kursów, konferencji, programów profilaktycznych dla osób działających w obszarze profilaktyki w tym: nauczycieli, pedagogów szkolnych, członków GKRPA, pracowników Urzędu Gminy, służby zdrowia, pracowników GOPS, policjantów, osób zatrudnionych w RPK, Punkcie Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, członków Zespołu Interdyscyplinarnego.	2023-2025	Liczba uczestników.	Sprawozdania, prowadzona dokumentacja.

	<p>Finansowanie i dofinansowywanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy, które pozwolą na poznanie mechanizmów zjawiska przemocy w rodzinie, specyfiki funkcjonowania osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc, konsekwencji życia w rodzinie z problemem przemocy, zasad kontaktu z klientem, w tym: GOPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, służba zdrowia, dyrektorzy szkół, pedagodzy, nauczyciele, pracownicy domów kultury, świetlic.</p>	2023-2025		
	<p>Prowadzenie doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczącego wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP, uzależnień behawioralnych oraz umiejętności i podejmowania interwencji profilaktycznej.</p>	2023-2025		

5.	Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy (zakazy sprzedaży alkoholu osobom do lat 18 i zakazy reklamy) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.	Prowadzenie działań kontrolnych punktów sprzedaży.	2023-2025	Ilość przeprowadzonych kontroli, liczba uczestników.	Prowadzona dokumentacja
		Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych, przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18-tego roku życia, osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, a także na kredyt lub pod zastaw.	2023-2025		
6.	Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach.	Podejmowanie działań edukacyjnych w obszarze problemów alkoholowych kierowanych do użytkowników dróg.	2023-2025	Liczba odbiorców.	Sprawozdania, prowadzona dokumentacja.
		Dofinansowanie zakupu przez Policję alkomatu ogólnie udostępnionego dla mieszkańców gminy w celu samodzielnego sprawdzania stanu trzeźwości.	2023-2025		
		Udział w kampaniach i akcjach promujących zachowanie trzeźwości na drogach.	2023-2025		
7.	Diagnoza Lokalnych Problemów Społecznych w Gminie Sicienko.	Przeprowadzenie lub finansowanie przeprowadzenia Diagnozy Lokalnych Problemów Społecznych w Gminie Sicienko	2023-2025	Liczba badanych mieszkańców gminy.	Prowadzona dokumentacja.

5. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SICIENKU

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana przez Wójta Gminy Sienko. W skład Komisji wchodzi 4 osoby posiadające wymagane przeszkolenie w zakresie profilaktyki alkoholowej. Działa na podstawie regulaminu pracy GKRPA, w oparciu o harmonogram pracy.

Do właściwości Komisji należy m.in.:

- współpraca przy opracowaniu i realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na każdy rok kalendarzowy,
- opiniowanie wniosków w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży lub w miejscu sprzedaży,
- opiniowanie decyzji o cofaniu zezwoleń w przypadku naruszenia zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym,
- rozpatrywanie wniosków wpływających do komisji,
- kierowanie na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu - odbywa się na zasadach określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- kontrola placówek handlowych pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują miesięczne wynagrodzenie, które w kolejnych latach wynosić będzie:

	2023	2024	2025
Przewodniczący komisji	600 zł brutto	650 zł brutto	700 zł brutto
Wiceprzewodniczący komisji	540 zł brutto	580 zł brutto	620 zł brutto
Członek komisji	400 zł brutto	430 zł brutto	460 zł brutto

6. REALIZATOR PROGRAMU

Niniejszy program będzie realizowany przez Urząd Gminy w Sicienku.

W realizacji Programu mogą uczestniczyć na zasadach współpracy osoby fizyczne i prawne, podmioty, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające niezbędną wiedzę, doświadczenie i potencjał kadrowy w zakresie zadań objętych Programem. Gmina może wspierać działanie tych podmiotów lub powierzać im realizację zadań Programu.

7. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań zawartych w Programie są środki pochodzące z opłat za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych oraz wpływy z części opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym (tzw. małpek). Środki na realizację zadań są zabezpieczone w budżecie gminy - dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi. Razem planowane wydatki to kwota 200.000,00 zł w budżecie gminy na 2023 rok oraz dodatkowo środki niewykorzystane w 2022 roku - na realizację zadań określonych w niniejszym programie, kwoty planowanych wydatków w kolejnych latach trwania Programu zostaną ustalone w budżetach gminy przyjmowanych na dany rok. Szczegółowa klasyfikacja budżetowa została określona w uchwale budżetowej na 2023 rok.

Razem planowane wydatki to kwota 200.000,00 zł w budżecie gminy na 2023 rok oraz dodatkowo środki niewykorzystane w 2022 roku - na realizację zadań określonych w niniejszym programie. Wydatki na poszczególne zadania są określane każdorazowo w planie finansowym, stanowiącym załącznik do uchwały budżetowej na dany rok. Zmiany w planie finansowym programu będą dokonywane w ramach zmiany uchwały budżetowej i nie wymagają każdorazowej zmiany niniejszego programu.

Planowany podział kwoty **200.000,00 zł**:

Zadania:	Plan:
Dotacja celowa Niebieska Linia	700,00
Usługi telekomunikacyjne	1 000,00
Opłaty za badanie przez biegłych - opinie	7 600,00
Różne opłaty	1 700,00
Zakup materiałów	26 000,00
Zakup usług pozostałych:	92 500,00
Wynagrodzenia bezosobowe:	48 000,00
Składki ubezpieczenie społeczne	4 400,00
Składki FP	1 000,00
Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	1 500,00
Zakup środków żywności	2 000,00
Wynagrodzenia osobowe	10 000,00
Szkolenia	2 500,00
Podróże służbowe	1 000,00
Wypłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający	100,00
Razem	200.000,00

Uzasadnienie

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022r. poz. 559 ze zm.) do wyłącznej właściwości rady gminy należy stanowanie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.

Zgodnie z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119 ze zm.) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin.

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.), przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Realizacja zadań, o których mowa w tym artykule jest prowadzona w ramach programu, o którym mowa w art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gminny program sporządza się na okres nie dłuższy niż 4 lata.

Źródłem finansowania zadań określonych w niniejszym Programie są środki finansowe pochodzące z:

- 1) opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- 2) części opłat za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym, tj. za sprzedaż napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml, tzw. „małpki”.

Środki na realizację zadań w kwocie 200.000,00 zł są zabezpieczone w budżecie gminy na 2023 rok - dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi. W kolejnych latach trwania Programu zostaną ustalone w budżetach gminy przyjmowanych na dany rok.

W związku z powyższym uchwałą uważa się za zasadną.